Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН - МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАШТА, 2 МАЙ, 1981 ШУ. ● № 84 (6344). ● Мах 2 кепиг.

СЕЛХАН ДЕРРИГАЧА СОВЕТСКИ ХАЛКЪАЦА ЦХЬАНА ТОРЖЕСТВЕННО, ДЕГАШ ГӀОЗДАЬННА БОЛАШ ДЕЗДИР НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША ЦХЬОАЛАГӀА МАЙ — КЪАХЬЕГАМХОЙ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА СОЛИДАРНОСТА-ДИ. ПАРТЕН ХАЛКЪЕН НОХАРГИОАЦА ЦХЬОАГӀО, СОВЕТСКИ НАХ КПСС XXVI СЪЕЗДА РЕШЕНЕШИ ПЯТИЛЕТКА ЗАДАНЕШИ ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЕ КИЙЧА ХИЛАР ХЬАХЬОКХАШ ДОЛА ДИ ХИЛАР ЦУНАХ.

КОТАЛОНИЙ НАЬКЪАГӀА, ТОЛАМИЙ НАЬКЪАГӀА

Москве ЦӀеча майдан тӀа хинна Цхьоалагӏча майна хетаяь демонстраци

Цхьоалагӏа май — болхлой солидарноста цӀей, дунен тӀарча беррригача наьха иразе тӀехьа къовсам лоаттабу цӀей, машарен къахьегамен цӀей. Гаьнарча Камчаткера Балтикага кхачалца — Советий мехка миӀингера миӀинге кховчаш, ерригача континенташка гӀолла хьадоагӀа марксистско - ленински идеяша сийрда даькха доккха цӀей.

ХӀара бӀаьстен шиъ белгалонаш я. Укх шерара Цхьоалагӏа май дезду КПСС XXVI съезд хиннача шера. Мехка коммунистий форумо шийн маӀанга диллача гуманизм а шийн масштабашка диллача Ӏадаьмате йоккха а мохк экономически а социальни а дегӀабоалабара программа белгалйир советски наха. «Сийлахьа да вай де лерхӀар — коммунизм, — белгалдаьккхар парте XXVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева. — ХӀаьта хӀара къахьегама толамо, турпалча карагӀдувларий хӀара шеро, хӀара пятилетко цу де лерхӀара гаргакхувл».

Сиха а бӀубенна в я вай старт. Партийни съезда решенеца дегаш гӀоадаьхача советски наха дег тӀара къобалъю КПСС ленински чурен арахьарен политика, шоай хьинареча къахьегамца Даьхен низ совйоах. Верригача мехка лъркай планаш декхараши толаме кхоачашдара йола социалистически лахь. Пятилетка хьалхарча шера шоай заданеш 7 ноябрь хьатӀакхоачаш кховчашъе лаьрхӀеча КПСС XXVI съезда делегатий — Москван производстве хьалхалаттарей инициатива шерра хьаллаьцай. Машарен къахьегамен ер сийрда цӀей хьатӀакхаьчача хана советски наха рапорташ лу партена. Даьхенна Советий мехка низ алсамбаьккхара шоаш даьхача кердача къахьегама котадовех.

...Столица ЦӀе майда. Торжественни цӀей дезде кийчъенна я из. Хетаргахьа Кремла пенех а башнех а дувцанеа, мехка керттерча майдах ца довзаш цхьаккха дийхьогӀ. Цхьабакъда, цунца мел хинна вӀашагӀкхетар диц ца луш дус: хӀа аьнна цун брусчатка тӀа воллаше а дог тохалу, вайна карагӀдаьннарех, низ болча вай Даймехках доккхал ду.

Трибунашта хьалхашка гӀолла игӀа пхийтта союзни республика байракх. Вай халкъий — вежарий йохаргйоаца цхьоагӀо хьагойта символ я из. Кремла пена тӀа Советски Союза Герба на дехьен ссхьен я союзни республикай гербаш. ГУМ-а тӀа я Маркса, Энгельса, Ленина портреташ тӀадола панно. Ухказа доагаш да: «Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!» яха дешаш, «Коммунистически парте манифеста» овгӀонаш тӀара хьадоладенна из лозунг къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста дийнахьа ден Московски Кремла пенашта юхье, тайп-тайпарча мехкашка, ерригача континенташка.

Гаргакховчаш латт къахьегамхой демонстраце торжественни минуташ. Массехк минут ялалехьа майда хьалъюв нахьа колоннаш. Трибунашта тӀа ба сийлен хьаьший. Ленински парте ветераний, Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце доакъашхой, советски общественни организацей викалий, гӀорбаьннача полководций наькхаш тӀа доагаш да цӀе банташ. Бийхараштa юкъе ба хьалхарча пятилеткай а таханарча деной а турпалаш — производстве хьалхалаттараш, Ӏилман литературин цӀин хеза деятелаш, СССР летчикаш - космонавташ.

Укхаза ба доазол дехьара дукха хьаьший — тайп-тайпарча мехкий профсоюзни организацеша бахкийтараш, халкъашта юкъерча машарен доттагӀалени тӀехьа къовсам лоаттабераш.

Пролетарски интернационализма традицешта тешаме долча советски халкъо машара сигален кӀал дезду Цхьоалагӏа май. Укх традицеш къаьгга гуш я социалистически содружества пачхахьалкхенаши цхьана хьалъеча гӀиллонаша. Советски Союзо дегӀаухача мехкашта деча новкъосталга, империализмаен колониализмах юхедисараштен духьалара, халкъий паргӀатон къамаи кортамукъален бахьан, къахьегамхой бокъонаши дикагӀйола кхоаден бахьан къовсам лоаттабераш вай цӀенача дег тӀара хьаллоацаш хиларга хьежача. ЦӀей дезде вай Даьхен столице сцей доазол дехьарча мехкий профсоюзнин болхлойн болама бӀаь совгӀа делегаци.

ЦӀе майда гӀообаьннача махах хьалйизай. ЧӀоагӀа, дӀаьхдаь тӀоараш детташ, «Ура!» яхаш цӀогӀарч детташ москвичаша а столица хьаьшаша а дег тӀара, безаме тӀаэц Коммунистически парте, Советски пачхахьалкхен кулгалхой. Мавзолея центральни трибуна тӀа хьалтӀабоал новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.**

Трибуна тӀа ба гӀорбаьнна военачальникаш.

Ӏуйрийна 10 сахьат даьннад. Торжественни дек Кремлевски куранташ. ХӀаьта хеталу из кийса а бӀубенна а беттaлуш бола советски мехка пха ба, аьнна.

Наха хьалйизача майдан тӀа лепаш я байракхаш, лозунгаш, Мавзолеяна дукхьал я «1 Май» тӀаяздаь йола Ӏадаьмате йоккха иллюминированни панно. Майдан тӀа да Владимир Ильич Ленина портрет. «Ленинизм — вай байракх!» — аьнна дешаш да транспаранта тӀа яздаь. 1918 шера эггара хьалхара советски Цхьоалагӏча малгара денз Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхен хьаккхеллар хинна цу майдан тӀа къахьегача халкъаца цхьана цӀей дездеш. ХӀаьта тахан а къахьегамхой уйлашка, дегашка, коммунизм хьалъераштa карагӀдувларашца ва Ильич.

«Тахан вай воашта хьалхашка оттаду керттера шин де лерхӀар: халкъа вахара хьал тоадари чӀоагӀа машар хилийтари» — Леонид Ильич портрет тӀа долча панно тӀарча новкъоста Л. И. Брежнева аьнначa цу дешаша хьагойт ленински парте политико де лерхӀа керттера дар. Дерригача дунен тӀа чӀоагӀа ювцаш я парте XXVI съездо оттаь керда советски машара инициативаш. Империализма агрессивни гӀозареца ядерни тӀема кийчо яра пленаш уттаеча хана Советски Союза Коммунистически парте, СССР-о кхохкадена латта дунен халкъашта юкъера хьал кӀаьддара наькъаш белгалдоах. Вай мехко лерргӀа дӀахьоккхуь машара Программа, из тӀеерзаь я дунен халкъашта юкъера кхерамзле Ӏалашъяра.

Ше хьахилча денз вай социалистически пачхахьалкхен планета тӀа машар кхайкабеш хинна: «Даькъала хийла Советски Союза арахьара ленински машар беза политика! Машар чӀоагӀбара, халкъий кхерамале Ӏалашъяра тӀеерзаь йола КПСС XXVI съездо оттаь инициативаш вахаре йиза кхоачашйойла!» — яздаьд цхьан лозунга тӀа. Транспаранташ тӀа да империализма, милитаризма, реваншизма леладеча тийшача балхашта духьала, кхохкам кӀаьдбелга кӀоаргдара, герз Ӏоаделга соцадара тӀехьа лоаттабу къовсам чӀоагӀбара хьакъехьара тӀахьехамаш.

Майдан тӀа да коммунистически болхлойн партеша, социалистически мехкий халкъашка, колониальни Ӏоткъамах кӀалхардаьннача халкъашка, цӀена дог - уйла мел йолча нахага моаршал хоатташ дола транспаранташ.

Даькъала хилда 1 Май — империализмана духьала, машара, демократена, социализмана тӀехьа лоаттабеча къовсама къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста ди! Цу моаршала жоп луш мехка керттерча майдан тӀа низ болаш дек «Ура!» Сигала ухийт: машар, къахьегам, май яха дешаш тӀадола шараш.

Мавзолея трибуна тӀа байдда хьалтӀабовл цӀейна юкъе дакъа лоаца эггара вӀамагӀбараш — пионераш. КПСС, Советски пачхахьалкхен кулгалхошта цар лу зизаш, цӀе банташ.

«Советски Союза Коммунистически парте ленински Центральни Комитета — сийле!» — хьахоз майдан тӀа. «Сийле! Сийле!» — жоп лу цӀей дезде арабаьннараша. Юха а дек низ бола «Ура!».

«Ленина партена — сийле!» — цӀогӀарч детт майдан тӀа. — «Советски халкъа — сийле!», «Вай Даьхенна — сийле!».

Хьахоз вай Даьхен столицах — Москвах доаха цӀаш. ДӀайоалу къахьегамхой цӀейна хетаяь демонстраци. Хоза кийчъячa панош тӀеи транспаранташ тӀеи гуш да Ерригсоюзни коммунистически субботника доакъашхоша — москвичаша дахьа къахьегама рапорташ. Ялх миллион москвичо хьинаре къахьегарца белгалдаьд В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 111 шу дизар. Цхьайтталагӏча пятилетка фонде дӀаяьденнад 25,5 миллион сом.

ЦӀеча байракхашта, зизашта юкъе а латташ къаьхкь гӀоръяьнна эмблема: грузовой автомобиль. ЦӀеча майдан тӀа бовл Даймехка автомобилестроене флагмана къахьегамхой — зиловцаш. Колоннаша дахь КПСС ЦК Политбюро членний портреташ.

Хьалхарчарца демонстраце чакхбовла автозавода болхлоша бокъо яьккхай Ерригсоюзни социалистически яхье. Иттлагӏча пятилетке вӀашттӀа пхеза ЗИЛа еннай конвейераш тӀара араьннай миллионал совгӀа грузовой автомобиль. Ше шера планал совгӀа хьа а яь мaьхала яьккхай 160 миллион сома мaьха совгӀа продукци, арахийцай 7800 грузовой автомобиль.

Парте XXVI съезда КПСС ЦК Отчетни доклада тӀа лакха мах баьб Ӏилман кердадараш производстве юкъекхухьача масал телача автозаводций балха.

«Болхлой инициатива инженерий гӀулакхашца хьалдаца», «Эффективностен дикали пятилеткана къонабарий хьинари кхоллам» яха автозаводций патриотически почниаш дӀаяхача пятилетке беррригача мехка шерра хьаллаьцар.

Мавзолея хьалхашка гӀолла чакхбовл Владимир Ильича цӀерагӀча кхо орден лелаеча электромеханически завода коллектива викалаш. Байракхашта юкъе къаьгга белгалйоал: «КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъергьа!» яха дешаш тӀадола электрифицированни транспарант.

Ерригача континенташка болх беш я тахан «ЗВИ» марка йола электродвигателаш. Из марка тешаме л. Беррригача мехко хьаллаьцача «Дикала пятилеткана — болхлой тешам» яхача почина тешаме болча ильичевцаша пачхахьалкхен дикала Знак латташ 88 тайпара электромашинаш арахец.

Завода коллектив демонстраце бахкийтаб шоай эггара дикагӀбола викалаш. Ильичевцийн колонне ба съезда сийна а Цхьоалагӏча мая сийна а латтача вахташка котбаьннараш, производства новатораши хьалхалаттараши, дукха хьа йовцаш орденаш сийнараш. Къахьегама сийлен II степена орден еннай ленински парте XXVI съезда делегата, токарий - расточникий бригадира, КПСС ЦК члена В. П. Тихомирова. Съездо болх баьча деношка заводе, шийна бригаде цига вена Ӏийна вац из. Цун безам боагӀар партийни форума балхах дувца, заводера тӀехьара кердадараш довза.

— Ильичевцаша гӀулакхашка жоп лу ленински парте форума решенешта, — дувц Владимир Порфирьевича. — Майна хьалхарча деношка ерригача цехашка дӀайолаьяр «Шера заданеш 7 ноябрь хьатӀакхоачаш кхоачашъергьа!», «Пятилетка Владимир Ильич Ленин ваь 115 шу дизарга кхоачашъергьа!» яхача девизагӀа йола лахь. Токарий - расточникий тха бригадо укх ше- [illegible] на цхьоалагӀча цеха коллектива.

Майна хьалхара ях лелаеча хана заводо кхоачашъяьй БАМ-а гӀишлонхошта электродвигателаш дӀабахьийтара шера задани.

Демонстрантий керд-керда колоннаш хьатӀаьхьл ЦӀеча майдан тӀа. Ераш ба С. Орджоникидзе цӀерагӀча станкостроительни завода викалаш. Цар дахь пхелагӀча цехерча слесарий бригадира, Социалистически Къахьегама Турпала коммуниста Комарова Владимир Григорьевича сурт. Хьалха латтача болхлото предприяте хьалхарчарца хьайиллай цхьайтталагӀча пятилетка чот. ХӀанз цо къахьег 1982 шера сентябрь бетта чотагӀа.

ИттлагӀча пятилетка шерашка станкостроителаша хьаьй йиъ эзар совгӀа станок, 200 автоматически линия, уж юкъеяхьаро мукъабаьхар итташ эзараш болхлой. Шоай продукцеца орджоникидзевцаша Ӏалашйир Горьковски автозавод, Кама тӀара автогигант, Челябински а Харьковски а тракторни, Минскни, Заволжски, Алтайски моторий заводаш санна йола вай мехка йовзаш йола предприятеш.

Мехко боагӀаш бола мах бир станкостроителий къахьегама. Пятилетка шерашка завода коллективана шоза еннай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦӀе байракх, СССР ВДНХ Ерригсоюзни Сийлен улга тӀа яьккхай из.

Парте XXVI съездо станкостроителашка хьалхашка керда доккхий декхараш оттадаьд. ЦхьайтталагӀча пятилетке наьха санна алсамдаккха деза станокаш и линиш а арахецилга, цар овсарле лакхъе еза, уж тешаме кулгеи дуккхача хана цар болх белгеи Ӏалаш а деш. Нагахьа санна хӀанз заводской продукцех кхаь даьгъах шиъ пачхахьалкхен дикала Знак йолаш арахеце, ер пятилетка чакхйоаллаш из еррига а тӀехдина хила езаш я.

Укх бӀаьстен сийрдача дийнахьа Москве, хетаргахье, цхьаккха дезал хургбац Ленина орден еннача «Большевик» яхача кондитерски фабрике хьань хоза а чам бола а торташ, пирожнеш, тайп-тайпара печенеш, вафлеш а наьнаш. Предприяте продукци наха чӀоагӀа хоатташ я. Наьла хьашташ кхоачашдара дерех дувц демонстраце деначa рапортий цифраша: хӀара шере фабрико арахецаргьа 170 тайпара йола 70 тонн продукци.

Февраль бетта 125 шу даьннад фабрика. ЗӀамигача кустарни мастерскойгара ялина вай хапара, лакха овсарле йолча техникаца юкъйчъаь предприяти хинний цох.

ХӀанз коллектив кийчлуш я цхьаькха юбилей дезде: советско - чехословацки доттагӀала общества ше коллективни член хинна ткъо шу дизар. ЧӀоагӀа дог айденна ЦӀеча майдан тӀа гӀолла чакхйоалл орден лелаеча предприяте коллектив. ГӀадбаха, белабенна ба нах. Къаьстта дог айденна ба «Веснянoчка» яхача иллеи халкарен фабрични ансамбла доакъашхой — мехкарий. Эрсий иллеи а доаккхаш майдан тӀа бовл уж. Фабрика болхлошта езаенна ца Ӏеш, дуккхача москвичашта а из коллектив еза дукха ха я. ЛадувгӀа белам болаш иллеи доаккх мехкараша! ХӀаьта болх бе болабелча — ваццалца бӀарахьежаргва! «Уллув цхьаккха тӀехьавусар воацаш» яхача девизагӀа болх беш ба уж. ХӀаьта производстве доккхий толамаш дахара царна гӀо ду боккхагӀболча новкъосташа, хьехамчаша. Уж предприяте бӀаь совгӀа сар ва.

— Ер ЦхьоалагӀа май тхона къаьстта белгал да. — йоах Советски Союза шоза Турпала, СССР летчик - космонавта В. А. Джанибекова. — Ткъо шу даьннад Советски Союза гражданина Гагарин Юре адамлениа космически эра хьайиллла. ХӀаьта тахан, цӀей дездеча дийнахьа, оаха, советски космонавташа ях: машара, алхха машара гӀулакх деш хила еза космос!

«Машар», «Къахьегам», «Май» — уж дешаш да демонстраце арабаьннача наьха транспаранташ тӀа ядаь.

— Советски наха а санна, — йоах португальски къахьегамхой V-ча интерсиндикала ерригъюкъарча конфедераце секретариата члена Карлуш Карвальюс, — машар чӀоагӀбара тӀехьа къовсам лоаттабар Португало профсоюзни болама керттерча лостамех цаӀ ба. Халахете в, мехка из хьаллоацараш болаш йолча США милитаристски политика сагато яйтт тхога. ЦӀена дог - уйла йола беррригача наха а санна, Португале къахьегамхоша хьинаре дакъа лоац герз Ӏоадара доалув оттадара, кхохкам кӀаьдбара тӀеерзаьча акцешка. Европе шийн ракеташ дӀанийсъе гӀертача США-га хоадамболлаш дола «Ан!» ях оаха. Машара, болхлой солидарноста таханарча дийнахьа оаха дӀакхайкаду: империализмаен реакцен духьаларча къовсам кхы а чӀоагӀагӀа кхотабалар планета тӀарча беррригача дог - уйла цӀена йолча наьха декхар да.

Португалерча хьашо а санна дерригача дунен тӀа машар хилийтара тӀехьа СССР-о лоаттабеча къовсама Ӏадаьмате боккха лоархӀам белгалбаьккхар Донг Сованна, Кампуче Халкъа Республика профсоюзий ЦК массазарча члено.

ЦӀеча майдан тӀа йоалл СССР Ӏилмай Академе колонна. Из йоагӀа столица Октябрьски района предприятештен организацештен юкъе, хӀаьта цу районах ала а доагӀаш академически я оал. Района Ӏилма - тохкама институташтен предприятештен вӀашин цхьана Ӏилма - технически гӀулакхаш леладара 220 договор оттадаро торо хулийтаргья Ӏилмахой разработкаш производстве юкъехувлилга сихде.

Цхьан колонна транспаранта тӀа яздаь да: «Районо дакъа лоац 22 комплексни программа кхоачашъеча!» Из плакат ях СССР Ӏилмай Академе институтех керттерчарех йолча — химически физика института Ӏилмахоша.

— Ӏилма - технически разработкаш производствана юкъеяхьара тӀеерзаьча 22 комплексни программах ахаш тха института кхоач, — йоах лабораторе заведующе, физико - математически Ӏилмай доктора А. А. Борисова. — Тха Ӏилмахошта укх тӀехьарча хана карагӀдаьннарех цаӀ да норпласт яха полимерни материалаш хьаьра академика Н. С. Ениколопова нийчъа промышленни технологи. Цу материалех пайда эца йоиш я гӀишлошъеча, облицовка еча, теплоизоляци еча. Норпласташ юкъеяхьаро массехк миллиард сом пайда лургба аьнна хеташ да тхо! Керда материалаш арахецалга вӀаштӀехьдаккхара СССР Ӏилмай Академен химически промышленноста министерстваи вӀашагӀъеллай «Норпласт» яха Ӏилма - производственни объединени. ХӀаьта оаха, советски Ӏилмахоша, чӀоагӀа хьаллоац тӀеиа кхерам дӀабаьккха барт ца хилар хьаьхьокхаш йола тайп-тайпарча мехкий гӀорбаьннача Ӏилмахоша дакъа а лоацаш дунен халкъашта юкъера авторитетни комитет вӀашагӀйолла аьнна новкъоста Л. И. Брежнева еша предложени. Из эш ракетно - ядерни тӀемах даргдола Ӏадаьмате дикка зулам халкъашта дӀадовзийтара.

Академика К. А. Тимирязева цӀерагӀча Московски юртбоабама Академе студенташи преподавателаши яхьача панно тӀа къегаш да дошо канаш. ИттлагӀча пятилетка шерашка укхаза дуккхача дешарен Ӏилмани лабораторешка хӀанзара оборудовани хьахьчай. Академех низ бола дешара - Ӏилман центр хиннай.

— Парте XXVI съездо оттаь йола мехка продовольственни программа кхоачашъеча лоархӀаме дакъа юкъедихьа дезаш ба Академе Ӏилмахой. — йоах вуза ректора, СССР Ӏилмай Академе член-корреспондента П. П. Вавилова. — ДӀаяхача пятилетка шерашка Академе хьакхеллад дуккхача культурай керда сорташи гибридаши, прогрессивни технологи юкъейоалалай.

Парте хьалкхеваь советски къахьегамхо керда вахар хьакхоллара низза доакъашхо ва. ДегӀаенача социализма общество йоккхий материальни духовни торонаш йолаш я саг дӀахо а дегӀавоалавара.

— Саг а цун кхоане а. Из декхар хьалхарча плане оттадеш, — йоах РСФСР халкъа художника Н. И. Барченкова, — КПСС-о Ӏадаьмате дукха болх бу социалистически вахара хьисап эргадаьккха тоадеш, керда саг хьалкхевеш. Цун духовни дуне хьакхоллача оаха, литератураи искусстваи деятелаша, дакъа лоацаш хиларо тхоах хӀаранега доккхал дайт, тха хӀаране болх турпалча замага хьежжа хулга дӀадех.

Творчески организацеша промышленник юрта боахамей производства предприятешта шефство лелаелга шерра даьржад. ХӀанз саг цецалац гӀербаьннача мастераша самодеятельноста коллективашта, художникий а кино а студешта, литературни объединенешта, халкъа театрашта кулгалдеш хиларах.

КарагӀдуала турпален гӀулакхаши къонахи шоайла вӀаши къоастаде йиш йолаш дац, хӀана аьлча комсомольски путевкаех, шоай дегаша хьалхадаккхарех нагийча нахен мехкарашеи къахьег къона хьинар, творчество, инициатива мел эшача моттигашка.

ЦӀеча майдан тӀа йоал баьццара штормовкаш тӀаювхача комсомольций колоннаш — КПСС XXVI съезда цӀерагӀча Ерригсоюзни студенчески гӀишлошъеча отрядо бахкийтараш.

— Дукха ха ялалехьа Малхбузен СибарегӀен, Российски Нечерноземье гӀишлонашка, энергетикаи территориально - производственни комплексаи йоккхийча объекташка къахьега гӀоргва 800 эзар бӀухо, — йоах ВССО командира заместитела В. А. Приступкос.

— Бе безар дукха болх ба — пайда эца беза 1,5 миллиард сом капиталовложенех. Хоаш мaхиллара, керда гӀишлош хьалъеш санна теркам тӀабохийтаргба студенташа хьалхагӀа хьалъе йолаь объекташ йистехара, предприятешта реконструкци еча дакъа лацара. ХӀанзле балха дӀалха кийча я 40 эзар къонача механизаторех латта отряд. Ростовчаний опытагӀа вӀашагӀъехкай студентий хьайбаш леладерий отрядаш. Лоаца аьлча, де дезараш дукха гӀулакхаш да. ЦӀерех дика лоархӀадара оаха дукхагӀа вӀашагӀъехи специализированни отрядаш. Из лоархӀаме да кхоана специалисташ хила безача студенташта шоашта а.

ЦӀеча майдан тӀа торжественно дек: — Сийлахь-воккхача Ленина — сийле!

— Советски Союза Коммунистически парте — сийле!

— Сийлахь - доккхача советски халкъа — коммунизм хьаечоа — сийле!

ХӀаьта демонстранташа цхьа барт болаш шоай уйлаш, дагардараш дӀахойташ: Сийле! Сийле! Сийле! — кхайкаю.

Москвай къахьегамхой нахалаша ЦхьоалагӀча майна хетаьча демонстраце дакъа лацарех партен халкъен цхьоагӀон цӀей хилар. Цо тешаш хьагойтар коммунисташа, советски наха КПСС чурен арахьарен политика чӀоагӀа къоабалъаь хьаллоацилга. ЦхьайтталагӀча пятилетка юхьиг белгалъяьннай хьинаре къахьегарца, дерригача халкъа творчески цӀехараша. КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъярах коммунизм хьалъяра программа чакхйоаккхача доагӀаш дола дакъа лацар хургда.

ЦӀеча майдан тӀара репортаж бир ТАСС корреспонденташа: А. ВЕЛИКОВА, Ю. БУРЯКА, С. КОРЕПАНОВА, К. ЩЕГЛОВА, В. ЯНЧЕНКОВА.

ЦӀЕЙ ДЕЗДЕШ Я НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕ

ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

ПАРТИЙНИ ВАХАР: СОБРАНЕШ КИЙЧЪЯРЕИ ЧАКХЪЯХАРЕИ ПРАКТИКАХ

КОММУНИСТИЙ ЛОАРХIАМ ЛАКХБАР ДУХЬА

Шу бIаьх тхьаьн итт совгIа коммунист вIашагIтоьхча 13 цехови парторганизацехи 21 партгруппахи лаьтташ МагIалбике эггара йоккхагIчарех я «Малгобекнефть» НГДУ юкхьанцара партийни организаци. Цунга хьежжа чоалхане да цуьна а, цун партнома а хьалхашка латта декхараш.

Хоша мехиллара, хIара цеха, бригада коллективо кхоачашде дезаш ши-шиЙ боарам дола балха а политически а декхараш да. Хаьнахьен дизаи уж кховчалдулургдац хIара участкера коммунисташ хьинар долаш, инициатива йолаш, бехктокхам лакха болаш, кертерча гIулакхашта нах оарцагIбаха хоьш ца хилча. ХIаьта хIара цеха, бригада, къаьст-къаьстача болхлочун гIулакхех хьахулащ да ерригача управлене гIулакхаш.

Из дика кхетадеш я «Малгобекнефть» НГДУ партком. Цехаддаш терам тIаухийт цо цехашкарча партийни организацешка, партийни группашка собранеш кийчъяреи чакхъяхареи деша. Партнома перспективни плана тIа белгальяьхача хана шка массе а оагIорахьа кийчо а еш, партнома заседанешка юща увттаю партийни собранеш кийчъярахи чакхъяхарахи йола цехови партийни организацей, партийни группай отчеташ.

Цу хьакъехьа шиЙ тайпара система хьахийнай «Малгобекнефть» НГДУ партийни организаце. ХIара шера партийна организацешка аргIанара отчеташи хоржамаши чакхдаьлча партнома вIашагIтоx собранешна коммунисташа яь критически замечанеш, дIахо болх тоабара цар тийна предложенеш. Уж вахаре чакхъяхара плав оттаю.

Партнома тераме эц болх тоабара тIаерраль йола коммунистий предложенеш эггара хьалхарча аргIанна цехашна, бригадашка чакхъяха езаш хилар. ХIаьта иштта аргIанара хоржамаш хинначул тIехьагIа цеховой парторганизацешта, партгрупашта кулгалде дукхха керда нах баьхкалга, цар партийна балха опыт кIезига хилар.

Цудухьа партнома плана тIа йоккха моттиг дIалоац коммунисташ партийни балха IомабаIара лаьрхIа чакхдоахача гIулакхаша. Царна юкъе я цеховой парторганизацешка собранеш кийчъярахи чакхъяхарахи йола отчеташ а.

Партнома заседане отчет юцара хьахорж партийни собранеш кийчъелга а чакхйоахилга а дикагIа леладеш йола цхьа цеховой организаци, цу балха дукхагIа кхоачамбоацараш дола цхьаьнха организаци а. Цул тIехьагIа партнома члена цехови парторганизацей секретараша цхьана, моттигашка гIулакх хьалхе лерттIа тахка а техке, партнома аргIанарча заседане отчет кийчъю.

Цехойн парторганизацешка партийни собранеш кийчъяреи чакхъяхареи балхацара дикадар, хьонхамедар къахьега хьегойташ, цу балхацара цIенхаштара кхоачамбоацараш тучадоахаш, уж сихагIа дIадахара, балха зеденна дикадар массанахьа дIадоаржадара де дезараш белгалдоахаш дика чакхйоалл иштта кийчъяь отчеташ.

Цу тIа а чакхбалац цу хьакъехьара партнома болх. Цул тIехьагIа отчетех бола партнома соцам буьц цехови организацей партийни собранешка. ДикагIа болх вIаштIехьбаьккхача цеховой партийни организаце опыт дIайовзийт цехпарторганизацей секретарий, партгрупоргий семинарашка.

ДIадахача шера «Малгобекнефть» НГДУ парткома заседане дийнад «Управлене аппаратерчен мехкдаьтта доакхача кховлагIча цехерчен партийни организацешка партсобране кийчъяреи чакхъяхареи балха опытах» дола доаш. Цу хьакъехьарча шоай балхах отчеташ йир цехови парторганизацей секретараша П. Е. Пчелинцевеи Н. Н. Мезинаси. Цар отчеташ кийчъеш шийна гучадаьнначох дийцар парткома член йолча Е. Я. Макаренкос.

Парткома заседано уж отчеташ юьцаш гучадьлар управлене аппарата цехови организаце цу даькъе цхьайола опыт Iоваьлга, цунца цхьана цу балха цIенхашта кхоачамбоацараш хилар. Уккхаза хан-ханнахьа партийни собранеш еш ца хилар, собранешка коммунисташа майра критикей самокритикей ца елга. Цун керттера бахьан хьалхха массе а оагIорахьара собранеш яра кийчо ца яр долга.

Иштта парткома заседане белгалдаьккхар, кхоалагIча мехкдаьтта доакхача цеха парторганизаце собранеш кийчъяреи чакхъяхареи балха дика опыт йолга. Уккхаза хьалххе отта а яь чIоагIъяьча планех чакхйоах уж. Коммунисташа дакъа а лоацаш, лаьрхIа кийчду собране дувца оттадеь дешаш. Объявлени хьал а техе хьалххе ховм бу коммунисташка дувца оттадаьча дешах. Цудукъа дувца оттадеь гIулакх кIоаргга къоастадеш, коммунисташа хьинаре дакъа лоацаш, критикей самокритикей йолаш дика чакхъювл уккхаза партийни собранеш.

Парткома заседане тIаьйцача соцам тIа цехови парторганизацей секретараш тIадожадаьд собранеш кийчъяреи чакхъяхареи балхацара кхоачамбоацараш дIадоахилга.

Управлене керттера геолог хиларга ца хьожаш, бечк а боаккхаш, аппарата цехпарторганизаце секретарага П. Е. Пчелинцевга дIахайтад управленерча коммунистий организаци лохехьарча балха доакъашкарча партийни организацешта хьокхам луш хила езилга.

Иштта, заседане соцам баьб мехкдаьтта доакхача кхоалагIча цеха партийни организаце собранеш кийчъяра опыт ерригача цехови парторганизацешта дIайовзайта, аьнна. Партгрупай, цеховой парторганизацей балха партнома оагIорахьара тIахьожам чIоагIбе лаьрхIад.

Дукха ха ялалехьа цехашкарча партийни организацей секретарий партгрупоргийи семинаре йийцай, парткома соцам тIа белгал маьданнхаре, партийни собранеш кийчъяреи чакхъяхареи хьакъехьа мехкдаьтта доакхача кхоалагIча цеха партийна организаце опыт.

Иштта я «Малгобекнефть» НГДУ юкхьанцарча партийна организаце партийни балха лоархIамегIарча оагIонна — партийни собранеш кийчъяреи чакхъяхареи деша тIахьожам лоаттабара даькъе укх тIехьарча шерашка хьахинна система.

— Мелла боккхача лоархIаме хилча а, цхьа чакхдаьккхача гIулакхах, селхан, тахан кертгIдаьнчача дикачох кхоачам хинна дита йиш йолаш дац партийни болх тоабара гIулакх, — дувц «Малгобекнефть» НГДУ парткома секретара Албогачиева Ахьмада Фатимас. — Юха а юха а кердадоаккхаш хила деза балхацара дикадар. Парткома оагIорахьара массе а хана новкъостали цахаддаш тIахьожами эш цехашкарча, бригадашкарча парторганизацей болх тоабара. Тхоашта могачох, иштта болх вIаштIехьбаккха гIерт тха партком а...

Укх гарггача хана парткома заседане юща цехови парторганизацей отчеташ кийчъеш ба хIана парткома членаш.

Из болх иштта вIаштIехьбаккхарах даьннача беркатах дувцаш, Ф. А. Албогачиевас белгалдоакхх, укх тIехьарча хана коммунистий хьинар айдалар, цар бехктокхам лакхбалар, партийни собранеш кийчъеча дукхагIча коммунисташа дакъа лоацаш, цар дукхагIа критикей самокритикей еш хилар, цехийн бригадайн вахаре коммунистий лоархIам лакхбалар, цар хьалхленца хIара шера, бетта планаши тIаьйца социалистически декхараши хIара цеха, бригада коллективаша толамца кхоачашдеш хилар. ХIаьта керттерча даькъе хIара къахьегама коллектива хьалхашка латта балха а социально-политически а декхараш кхоачашдара тIаберзабаь мабий берригa партийни болх.

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна, дег тIара къоабалдеш тIаьйцад МагIалбикерча мехкдаьттахой интернациональни коллективо, цун партийни организаце КПСС XXVI съезда соцамаш. Тешшаме ала йиш я уж вахаре чакхдоахаш мехкдаьттахоша - коммунисташа дIахойодача хана партийни болх кхы тIа а тоабергба, аьнна.

А. ХАРСИЕВ.

БЕХКТОККХАМ КХЕТАБЕШ

Ерригача коллектива дог гIоздаьккхача хоамах ала безам ба са эггара хьалха: шоллагIча группана юкъейоагIача промышленни предприятешa лелаьча социалистически яхьа хьалхарча квартала итогегIа хьалхара моттиг а хьохьожаеш КПСС Назрановски райкома, райисполкома каракара тела ЦIе байрах елар тха предприятена.

Ши-шегIа бегабац из толам. Цуйга кхачалехьа дукха низ дIабеннаб тха «Госкомсельхозтехника» ерригача коллективо. КПСС XXVI съезда дийнача хьоккхамашца накъадалар дукха ях йоар-

лаьттина кIезигдар, сменности коэффициент лаккхьар, энергенеи материалашта кхьабеш йола технологически схемий хьалр — цу гIулакхашта тIадерзаде деза низаш», аьлар Л. И. Брежнева XXVI съезде шие Отчетни докладе еш. Цу дешаша дIадеххача тайпара тхоай болх вIаштIехьбаккха гIерташ къахьег оаха массе хана. Цудухьа хьоахамаш дика а да. Масала, планагIа тхоашта лаьрхIа хиннача бесса, ши эзар сом мажа боахам эс де бокъо йолаш дар тхо соахка. Цхьабаьнда, цу гIулакхаца раьза

нальча хана еллар цу толама лард. Съезда сийна оахош тIаийца хинна социалистически декхараш 20 феврале кхоачашдир. Из ди хьатIаккхачалехьа дукха дир бIаьстая балхашка техника кийчъеш. Геттара дика хьоакхамаш гойташ къахьийгар цу хана мастер-наладчик волча Евлоев Идриса, инженера Самбиев Хьамзата, слесара Точиев Хьамзата. Керттерча даьгъе цар кулгашца тоайир дунхагIйола тракторaш, тIехьаниэхаш йола инвентарь.

Совхха йиъагIчен укх шера цхьоалагIчен кварталашка планагIа тийъо комбайни тоае езача 23 дIаоттайир оаха кийчон мугIаре. Из толам баккха геттара доккха новкъостал дир комбайнаш тоаяра болча слесараша: Алхастов Дауда, Келоев Бахьаудина, Беков Махьмада. Болх тешаме барах ихчам совгIатеш делар царна.

Хьайбаш Iантара дахаре фермай помещенеш кийчъеш а къахьийгар тха боахама болхлоша. Хьайбаш леладераш раьза болаш тешаме тоайир цар фермай помещенешкара кхо, нувхаш арайоаха транспортераш, ихы тайпа балхаш ду механизмаш.

Оаха мел цу балхаш юрта боахамца бувзам болаш да. Техника, цхьаца механизмаш тоаярал совгIа къахьег мовхьаш дIаяхухьеш. Масала, дукха ха йоацаш 16 мухь дIаяхухьача машинашца «Маяк», «40 лет Октября» совхозашта минеральни удобренеш хьатIаяхухьаш болх бир тха шофераша. ХIанз, рапс чуйцаш, дукха ба из мах бола доакъар кхашкара дIаяхухьаш къахьегаш а. Къаьстта дика лоархIабу шоай декхарех водителаш: Султыгов Мажарип, Пугиев Iийса, Аушев Iумар, Оздоев Iисмаiал, кхыбараш.

Укх шерарe техосмотр чакхйоаккхаргьа оаха укх деношка. ХIана тIатеIIа цу лоархIамеча мероприятета кийчлуш ба тха болхлой.

...«Йоккхий торонаш хьаелл производственни мощностех — машинех, оборудованех, транспортни средствех пайда эцилга тоадаро. Сева

хиланзар коллектив. Мел йола торонаш оарцагIъяьха къахьийга 10 эзар сом пайда бир. Дика дIадоладир ер шу а. Хьалхарча квартале ши эзар сом пайда бир.

Социалистически рузкъа лоредаран къахьегама дисциплина чIоагIъяран къаьстта йоакхо ю оаха. ГIулакх доацача материальни средствaш дIаухийтилга, тоас дIаоттаьча цхьан машина тIера цхьаьнца оаткалаш хьа а йоахаш ихьча машинаш тIа увттаеда магийтац коллективе. Из тайпа гIалаташ дувлийтарах бехктокхаме эзар дукха ха йоацаш вь шофер гаража начальник.

Къахьегама дисциплина вIоагIа ца хилча толамех сатувса дезаш дац. Из кхетаду коллективе. ХIара шоаттадийнахьа хулача планеркашкеи профсоюзни собранешкеи дувц къахьегама дисциплина телхаьльчуи дош. Водитель шиЙ ханнахьа гараже хьа ца вар е машин дIа ца оттаяр къаьстта доккха гIалат лоарI.

Хадданза къовсам лоаттабешше а гIалаташ дувлийт цхьаьнца болча болхлоша. Ханнахьа балха хьа ца воагIаш, график лерттIа кхоачаш ца еш моттигаш нийсйолийт. Цхьаболча водителаша планаш кхоачашъяц. Уж кхоачамбоацараш дIадахара мероприятеш вIаштIехьъяьхай оаха. Кулгалхоша хаданза тIахьожам лоаттабу бригадаша беча балха. Уж тха боахаме баркI я.

«ХIара балха дийнахьа — хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизах къахьега аьнна Наьсарерча трикотажни фабрика болхлоша даь кхайкарал дег тIара къоабалдеш тIаьйцар тха коллективо. Шийтта водитело декхар тIаьйцар шоай шера планаш 7 ноябрь хьатIакхоачаш кхоачашъе. Царна юкъе ба тха толашагIа бола водителаш: Дзауров Iамархан, Хидриев Амур, коммунисташ Мальсагов Башир, Арапханов Руслан, кхыбараш.

ЦхьайтталагIча пятилетка укх хьалхарча шера план 20 декабре кхоачашъяь якха декхар тIаьйцад тха коллективо.

Хь. ПУГИЕВ,
Наьсарерча «Госкомсельхозтехника» РО управляющи.

Абсолютни кулага кхоачаш йолча температуре нийсделча дукхха металлаш сопротивлени йоацаш хулилга хоьш да. Цу тайпара эффект хул 269 градус шелал йолча коачача гелена юкъе проводник нийсъелча. Ленинградски Iилманхоша энергомашиностроителашцен металлургашцен цхьана лаьрхIад электрически машинаш хьалча цу йоккхача шелалах пайда эца. ХIанз хьаьлй кердача тайпара опытно-промышленни турбогенератор. Цун низ 20 эзар киловатт ба. Цуьнца я шелъеш йола гелиеви система. Цун бар массел низ болча генераторца нийсйича из шозза айгагIа я, пайдане болх бара коэффициент лакхагIа а я цун. Цу тайпара характеристикаш йолаш хургья «Электросила» яхача объединене кийчъеш йола 300 эзар киловатт низ бола криогенни турбогенератор.

СУРТА ТIА: криотурбогенератор.

М. БЛОХИНА сурт. ТАСС фотохроника.

САГА ШИЙ ТЕМАХ ЙОЛА ШИ ИНТЕРВЬЮ

Селах хатт кхалсага ирах? МаьагIа моттиг лоац кхалсага вахаре безамо, балхо, дезало? Цу хьакъехьа шоашта хетараш дувц яздархоша Велембовская Иринаси Токарева Викториаси.

Велембовская Иринайна эггара хьамсарагIа хета жанр — повесть. Наха эггара дикагIа йовзаш йола цун произведенеш — «Кхалнах», «Мерза кхалсаг» (цу шинна а повеста экранизаци яьй, хIаьта фильмаш наха дика тIа а ийцад), «Балкона тIара хьежача гуш дар», «Марина Огонькова».

Токарева Викторий дага латтар «иронически проза» оалаш яр я. Дувцарийн повестийн кхаь сборника автор я из. Шерра йовзаш я Токарева кинодраматург из хиларагIа а. Цо язъяьй «Мимино» (режиссераца Данелия Георгеца Габриадзе Резоца соавтор а йолаш), «ЖIали роала тIа гIолла додар», «Экзаменаш хулаш», «Геттара дIавьаннар» яхараш санна долча фильмай сценареш.

Шинна а яздархочо творчестве керттера моттиг дIалоац кхалсагой цун проблемашеи: безамо, дезало, балхо...

Иштта жопаш тел яздархоша шоашка даьча хаттарашта.

— Кест-кеста оал: «Ай, ва-и кхалнаьха литература мадий!» — Массава а цунах кIатIбоаца хIама лерхIаш хилар хьа а къедадеш. Фу хет шоана цу гIулакхах? Специфични йий кхалсага яздархочун талант?

Велембовская: — Шаккха а хинна долий-те, маIача сага кхалсаго фуннагIа хIама шийла дикагIа деш хилара мукIарло де къонахчал?! Сона хетачох, глобальни темашта кIезиг-дукха гаьно латте а «кхалнаьха литература» сойна латт из вIалла а яхар мо ше дешаш волчун сагот долийташ ца хиларах, хIаьта дунхача «маIача наьха» произведенеех из ала йиш яц. ХIаьта а къайлахьоргден аз, сай «кулг нъонахчун дар мо да» аьлча хоза хеташ ладувгI аз. ХIаьта нагахьа санна «дог-м кхалсага да» аьнна тIатехача уж шаккхе а хIама сийх доаллаш хиларо гIад а юг со сай низах теша а ю.

Токарева: — Баьъда, кхалсага талант из ше маIача сага тара ца хиларга хьежжа специфични я. Амма автор маIен кхали хилар а доацаш дукхьала цун талант я хьалхарча аргIанна литература дикали воли къоастадер.

— Кхалнаьха социальни проблемаех малагIа я хIанзарча ханарча советски кхалсага шоана эггара лоархIамегIа я аьнна хетар?

Велембовская: — Сона гучох из латт хIанзарча ханара кхалсаг, бокъонашка дилла ча йиза маIача сагаца нийсъенна яле а, цуьна бокхха хьаьнъала, физически болх тIалатташ хиларах. Цу хIамо цкъаза йиш хилийтац цун шиЙ гIулакхаш кхетаде а шиЙ талантахи торонехи пайда эца а. Нагахьа санна из деррига де, бокъонца йола шиЙ моттиг хьалаца цун вIаштIехьдаьлча а, бери безами боацаш йиса езаш из хулаш моттигаш кIезига яц. Эмансипаце вож арахьара оагIув — дезал бахьан моллагIа хало ла кийча хилар, кхалсагал дог цIенал, эмоциональность санна йолча эггара дикагIа йолча оамалех ялар. Цо конфликт гIоттаю кхалсага Iаламо деннача дика мел долчунца шийца. Уж конфликташ литератураца йовзаро сий доаккхаргда яздархочун, хIаьта шига я цун моттиг а.

Токарева: — ХIаьта сона а эггара керттера проблема — эмансипаце проблема. Полякий кица да: «Сов тIехдар дика дац» яхаш. Иштта да эмансипацецара гIулакх а: из сов дукха хилча, цо ше хьалучул дукхагIа дIадоакх.

МалагIа я хIанзарча заманарча кхалсага хьакъехьара шун идеал? Кораь йий шоана из литературе? Оамал яшта йола кхалних ба шун дего дукхагIа къоабал берам, малагIа турпалаш ба шун къоабал берам?

Велембовская: — Аз дерриду творчестве са идеалех кхераш хилара. Кхалсага идеалага кхача гIерташ кIоаргга а сийрда а йоаца образаш яздархочо хьаеш моттигаш кIезига хилац. Сона хетачох, литературе идеалага кхача гIертаро цкъаза бокъонца долча вахара метта ше дагаламца вахар хьахьокхарга вут яздархо. Лоацца аьлча, са безам тIабодац дахкха хIама доацача турпала, — из, сона хеташ, леча кхоачавеш сагот дерш хIама да. Са безам тIаьо гIалаташ а къиноц а деча, цкъаза шоай яхзех шек ювлача, эхе хьоваача, ординарни йоацача къахьегача, дийнача характераша. ХIаьта цу тайпарча образаш тIа болх беш саньердаметIа а хул.

Токарева: — Нагахьа санна литературах дийцача, эггара сона хьамсарагIа а кхоачарагIа а хета образ чеховски «Чайка» тIера Заречни Ниннай образ я. Цунах доакх геттара лакха мах беш дола гIулакхаш: шиЙ призванена тешамеи безама деррига дIалуши хилар, хозал, дог цIенен шиЙ декхар берриги низ тIабахийта кхоачашдеши хилар. Сона хетт уж деррига дика гIулакхаш дилла а яхаргйола мажалеваш я аьнна, хIаьта царна хаю ревнаи а деваьвацы я яц аьнна.

— Шоана хетачох, дIаяхача ханешка хиннача тайпара бокхха лоархIам болаш бий-те безам а хIара хьалхга шиЙ вахар а вай хаьарча кхалсага?

Велембовская: — Аз кхетадечох, безамца гIулакх леладар вай хана чIоагIагIа хувцаденнад. Цхьан хана цу уйлана гонахьа хьийза сакхетама чура ювлар, цамагар лапар, шийна везачоа ше езаш ца хилар лоа ца луш кхалсаг ялар санна йола сентиментaш хIанз нах белаш дола хIама а хинна дIалахад. Кхалсаг хIанз хьалхарчул реалистичнегIа хиннай, цуьна хов шиЙ гIулакх дог ца хойташ леладе а, нагахьа из хIама эшаш моттиг нийсъелча, шиЙ сий доврг дола хIама шийна тIа ца яздийта а.

Тахан цхьаккха саг вац шоай безам шоаш дуйне тIа мел бахача хана бахаргба яхаш цIенхаштта дувцаш дуаш. Цун а вокхан а безама низ мелаб хьож, вIаши нийсбу, мах бу. Цхьабакъда, из новкъа хилац юкхера а безам, вIаши дог хилар. Йовкхо яр, цхьанне шоллагIчун уйлаш кхетаяр ларде а латташ бола дезал хьахилара.

Амма хIанзарча ханарча кхалсага кхоачам бац дезал хилара иразах. Аз из сов дика а кхетаду. Цуьна эш шиЙ дега махеттара бола болх, общество шийна йоагIаш йола моттиг, наха шийх шоашта йийсса саг лерхIар.

Токарева: — Аз лерхI безам вай хана а кхалсага хьалха ше хиннача бесса бокхха лоархIам болаш ба аьнна, хIана аьлча хьаешшехьа безама лаьрхIа яьй из Iаламо. Из майий эггара хьалха адам фу ца хадийташ хьадовлидаьр, хIаьта безам юкъера баьлча хала хургда цуьна из шиЙ керттера декхар кхоачашде, е вIалла кхоачаш а дулургдац.

— Селах лерхI кхалнах а яздархой а долча оаш ирах?

Велембовская: — Са кхалсага ираз — йоIи йиIий йоIи. ХIаьта цул совгIа бокъонца бола доттагIий а ба са, уж ба царна юкъе нийсъелча се цкъаза геттара доккха ираз долаш саг хеталуш бола коллегаш. ЧIоагIа сакъердалу са сай городал арахьа беши огороди хиларах. Цу даькъерча толамо луча ираза мах булургбе алхха чIоагIа лаьттанца безам болча сага.

Токарева: — Сай кхалсага ираз лерхI аз се езаш саг хиларах... ХIаьта яздархо хиларагIа сона дагара ца довла хIама да сай керттера книжка яздар — цIенча дег тIара а талант йолаш а. Из хила деза дийшачунна цу тIа мел дувцар шийх дувцаш да аьнна хетадолийташ. Цу тайпарча книжкага бода никъ ба са ираз.

Интервью яр
Викториа ЛАВРЕЦКАЯ.
(АПН).

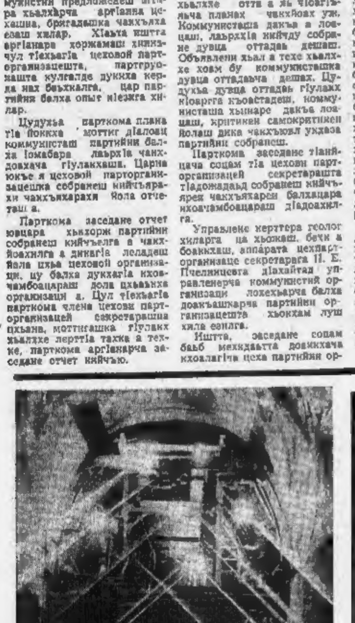

АРМЯНСКИ ССР. «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалара керттерча лоставашка» белгалдаь да Иджеван - Раздан яха машинникъ билла боаккхилга. Из регионе бокхха экономически лоархIам болаш хургба. Из никъ буллаш латт халача хьалашка гIомарах долча лаьтта гIолла. ГIишлонхой Iалашмате дукха лаьттанцарен лоамашцарен балхаш де, вуряйтта доккха тIий тIалла, ерригаш а лаьрхIача ялхайтта километр совгIа йола ворхI тоннель яккха езаш ба.

СУРТА ТIА: Иджеванси тоннель йоаккхачара № 3 йола забой. Сменин маркшейдер Волкова Галинаи цун гIоьча Симоняи Астхики (аьрдехьаьяр) тоннела битон йоттара опалубка оттаю моттиг нийсъеш боахк.

М. ШАХБАЗЯНА сурт. ТАСС фотохроника.

ПОЛОНКОЕВ МУРАДА КХОЛЛАМ ГОЙТАШ...

Укх тIеьхьарча хана дикка дегIаьенний Мохк-ГIалгIайчен изобразительни искусство. Цуьна эггара дикагIа дола тешал да вай художникаш кест-касте республикански, зональни, Ерригроссийски, Ерригсоюзни выставкашка дакъа лоацаш а, цига цар лакха толамаш доахаш а хилар.

Дукха ха йоацаш вай тешаш дар художника Шамурзаев Шамила кхолламах гойташ хиннача выставка. ХIаьта самардийнахьа, эггара хозагIа йолча хана — бIаьсти вай дезале долча дерригача дунен къахьегамхой барт-цхьоагIон ди — ЦхьоалагIча май хьамсара цIей — тIахьоачача хана музее хьайийлай кхы цхьаькха персональни выставка, художника-монументалиста Полонкоев Мурада творчествах аьлца.

Цо гучадоаккх Полонкоев Мурад Iалашмате шерра жанрови кхоллама диапазон йола художник волга. Уккхаза а живопись, графика, чеканка, керамика, мозаика, декоративни скульптура, декоративно-прикладной искусства кхыйола материалаш. Выставко гойт цу жанрашка балх ба хоьш, лакха говзал йола художник Полонкоев Мурад хилар.

ДОШ КХОАЧАШДАЬД

1 Майна дика хаьъабехар дукъа аьрначи яхье толам баьккхаб тха колхоза хьайбеш леладераша. Паччахьалкхенна шура йоахара бетт план кхоачашдьяьй.

Масала, 1 Май хьатIакхоачаш паччахьалкхенга 332 тони шура ехкар, хIаьта ах шера планагIа йоагIар 407 мара яц. Ялх бетта план кхоачашъяра йохка езаш йиса 75 тони мара яц. Из 17—18 дийнахьа дIайолалургья тхога.

Доярашта юкъе хаддаза хьалхарча мугIарашка болаш хьабоагIа В. Судорукова, З. Фаргиева, М. Осканова, А. Хашиева.

Д. ПУТИЛИН,
Сунженски района Шелча Эсхара цIерагIча колхоза партийни организаце секретарь.

ЗАВОД ТIЕХЬА ХIАНА ЮС

Укх тIеххьарча хана паччахьалкхен план кхоачашъяра даькъе тIехьаюсаш я Грозненски «Металлистара» завода коллектив. Валови продукци арахецара кхьа бетта план 83 процент мара кхоачашъяьяц цо. Паччахьалкхенга дIа ца кхоачаш йисай 73 эзар сома мажа тайп-тайпара продукци, хIаьта продукци махьала кхехара задан 80,5 процент мара кхоачашъяьяц, мажала ца йоаккхаш йисай 74 эзар сом мах бола товарни продукци, къахьегама оасарле лакхъяра квартала план — 88,3 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачух дикка лакхагIа да арахецача кхьиц сома мажа продукцина дIададаш дар а.

Цу тайпара эттача хьала бахьанех дувцаш завода производственно-технически отдела начальника, партбюро секретара Зиновий Александр Ивановича аьлар: «Завода коллектива цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера тIехьаюсаш хилара керттерча даькъе бехке барий ба тхона листовой аьшк лоаттадеш бола поставщикаш. Церех я Карагандински, Липецки, кхыча металлургически заводий коллективаш. Цар шоай ханнахьа аьча договора хьежжа тха заводана метала ца лоаттадирах дукха хIама ца лоашаш бIарччача февраль бетта керттера продукци (аьшка бешкаш, йоккхий емкостaш) ара ца хецаш хилар ерригача завода коллектив.

— ТIаккха хIанз долаш дий шуга завода коллективага боагIача боарамагIа болх байтара эшаш дола аьшк? — хьаьттар аз Зиновий Александр Ивановичага.

— ХIанз меттел март бетта а шортта долаш дар из, — аьлар цо.

Уккхаза къаьтта гуш да завода коллективо план кхоачаш ца яра поставщикаш хинна ца Iеш, предприятие кулгалхой шоаш а бехке хилар. Февраль бетта плана корректировка ярга еа я тувсаш, цу бетта шоашта эшагIйола биЙдал Iалашъяра кхьа оарцагIбаьнчъбац предприяте кулгалхой, специалисташ.

— Февраль цхьан бетта мара мича дисад шо аьшк доацаш, болх лерттIа дIа ца бодаш, цу бетта шоашта тIадиса паччахьалкхен декхар тIера дIадаккхара малагIа кхоачамаш торонаша оарцагIа яьхар оаш шоашта мел эша биЙдал хиннача март бетта?

— Цу даькъе шиЙ хьинар кхо ца деш къахьийгар завода коллективо, — йоах партбюро секретара. ТIадиса паччахьалкхен декхар тIера дIадаккхара март бетта оаха арахеца езаш яр 250 эзар сом мах бола продукци, цхьабакъда тха арахеца низ кхачанзар 177 эзар сома мажа мара.

Металл ца хилар мара кхы бIаьхан дий-теш предприяти тIехьаюсаш хилара яха хаттар отт хьалхашка. Цуьна жоп дала хала дац. Болхлошта, бригадашта йолаш яц шоай дийнахьара нормаш. Цхьаннахьа гуш яц гойтара агитаци. «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яха химически приборашерий инициативагIа бригадашта, сменашта юкъе социалистически яхь йоаржаелга Iалашдаьдац. Цул совгIа бригадашна сменагIа баь бола болх хьагойташ дола хьокхамий уйг а доацаш да. ХIанз а тIехьа отталь яц социалистически яхьа условеш. Къахьегамеи производственни дисциплинаи телхаеш, прогулаш еш дукха моттигаш нийслу заводе.

Бригадни формагIа къахьегам вIаштIехь а баьккха болх беш я яхаш юьцаш я уккхаза Сотников Александр Ивановичи Муха Иван Ивановичи керте латтача шиЙ бригада коллектив. Уж укх шера цу формагIа къахьега йолавеннай. Цхьабакъда, уж коллективаш цу кердача формагIа къахьега йолаялрах цу бригадашкара къахьегама оасарле мел лакхъеннай, цар хьаеш йола продукци мел тIаккхийттай ховш бац предприяте кулгалхой, общественни организацешта керте латтараш. ТIаккха ала йиш йий уж коллективаш кердача формагIа къахьегаш я аьнна?

Материалаш яц яхаш бахьанаш а ца доахаш балха ханах, производственни мощностех бизза пайда а эцаш завода коллективо къахьег цун йиш хургья тIадиса паччахьалкхен декхар лоацача хана тIера дIадаккха. Цу гIулакха мел ницкъ завода долаш да.

В. КОСТОВА.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ САГА

СССР Лакхечарча Совета Президиумо торговли дагІайоалларе, общественни хьачун, юртбоахама сурсаташ эцара, халкъа эшш товараш хьадара, гІуллакхаш дара культура лакхъяра йола итталгІа пятилетка заданеш кхоачаш еча толамаш дахарах СССР орденашца медалашца совгІаташ деннад СССР потребительски кооперации объединенеш, предприятеш, организацеш болхлой, инженерно-технически белхахой, гІуллакхерча наьха группа. Царех хилла Нохч-ГІалгІайчене гІолле:

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН

Манаев Махьмад Абдулхамиевича — Нохч-ГІалгІай потребсоюза правлене председателя.

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Тагирова Ася Абдул-Межидовнана — Урус-Мартановски районни потребительски общества тика продавщицана.

Черкасова Римма Григорьевнана — Нохч-ГІалгІай потребсоюза отдела начальникна.

Шамуратов Джумабайка — Нохч-ГІалгІай потребсоюзе транспортни объединене автомобила водителя.

ХАЛКЪНИ ДОТТАГІАЛА ОРДЕН

Якубов Шамхал Алаудиновича — Нохч-ГІалгІай потребсоюза Грозненски горкоопторга директора.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Гуменюк Инна Кузьминичнана — Нохч-ГІалгІай потребсоюза универсальни торгови базе отдела начальникна.

Джанаева ПатІимата — Наурски районни потребительски общества тика продавщицана.

Зайцев Олег Игнатьевича — Нохч-ГІалгІай потребсоюза ремонтно-монтажни комбината слесаря.

Ильясов Махьмад Бейсриевича — Ножай-Юртовски районни потребительски общества тика продавеца.

Мухадинова Зоя Салавдиновнана — Шалински районни потребительски общества столове повара.

Тамбаев Ахмасолта Аломатовича — Советски районни потребительски общества тика продавеца.

Хациев Али Алиевича — Грозненски районни потребительски общества тика продавеца.

Чеснова Валентина Андреевнана — Грозненски районни потребительски общества столове повара.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Майсигова ІаБдил-Агата Радимхана — Назрановски районни потребительски общества универмага продавщицана.

Мецаев Хожахмет Магомедовича — Веденски районни потребительски общества тика продавеца.

Сайдулаев Усмади Усмановича — Шалински районни потребительски общества маьлха завода слесаря.

Сальников Геннадий Александровича — Российски потребсоюза «Ремоопмонтаж» яхача треста № 8 йолча гІишлои-монтажни управлене слесаря.

Фролова Анна Мамонтовнана — Шелковской районни потребительски общества тика продавщицана.

Хархароев Хьамзат Умаргириевича — Ачхой-Мартановски районни потребительски общества тика продавеца.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Гезенков Хон-Ахьмад Баудиновича — Гудермесски районни потребительски общества тика продавеца.

Елоева Дасйнал-ІаБита Зейнапа — Сунженски районни потребительски общества универмага продавщицана.

Кузнецова Нина Тимофеевнана — Сунженски районни потребительски общества кертерча бухгалтера.

Хамхоева Мурада Маремана — Назрановски районни потребительски общества тика продавеца.

Шахтемирова Кулсум Алаудиновича — Нохч-ГІалгІай потребсоюза алкоголь йоцачу малара производствени комбината цеха упаковщицана.

Шестеперстова Вера Алексеевнана — Шелковской районни потребительски общества маьлха завода мастера.

Этиева Іаддалхьамида Лейлайна — Малгобекски районни потребительски общества тика продавщицана.

• • •

СССР Лакхечарча Совета Президиумо итталгІа пятилетка заданеш толамца кхоачашъярах Даьхен совгІаташ деннад СССР мелиораци хин бовхамен Министерства объединенеш, предприятеш, организацеш болхлой, инженерно-технически белхахой, гІуллакхерча наьха группа. Церна юкъе Нохч-ГІалгІайчене гІолле:

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Гунько Иван Петровича — «Чеченингушводстрой» № 4 йолча дІа-юха лелача механизированни колонна механика.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Васильцов Тимофей Петровича — «Чеченингушводстрой» № 1 йолча дІа-юха лелача механизированни комплексни бригада бригадире.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Арсалиев Макал Ножаевича — «Росводпром» яхача объединене Аргунски гІишлош материалийн гІишлон индустрен комбината формовщикни бригадира.

Меркашин Николай Евтеевича — «Чеченингушводстрой» Грозненски автобаза автомобила водителя.

Смирнова Тамара Карповнана — юрта бовхама болхлой профсоюза Нохч-ГІалгІай обкома заведующиена.

Хусайнов Ахьмад Хусейновича — «Чеченингушводстрой» № 6 йолча дІа-юха лелача механизированни колонна комплексни бригада бригадире.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Бухароева Халимат Талаевнана — «Чеченингушводстрой» Аргунски аьшкабетонни изделеи завода столяре.

САЛЛАРАШ ЛЕЛАДАР — ТОЛАМЕ ГІУЛАКХ

Саллараш леладара пропаганда е езаш гІуллакх дац. хІана аьлча, дахьа шерагара шерага дукхагІа хоатташ да бахача наха хиитта ца Іеш, ниийсача механизмен медицинен а, хІаьта Российски Федераце натуральни даьри ду бийдал Совое меттел дуьнен тІа а дикагІа лоархІаш я.

Цудухьа 1979 шера кІайча кокони фух яраш дІайиеш паччахьалкхено тела мах наьха санна лакхбаьб. Нагахьа санна кокони бийдал дІаэцаш лу мах лакхбалехьа юкъера даьрхІача килограмма луш хиннар 5 сом хиннадале, хІанз сортови коконий килограммах 20 сом тел.

Цул совгІа, белгалдаьд паччахьалкхенга бахача наха цІагІа кхель коконаш йохкача материальни а моральни а поощрени яра де дезараш. ДикагІа болча саллараш леладерашка аогІа йоацаш йохкам хьежаю «Жигули», «Москвич» яда автомашинаш, езайоккха мотоциклаш, йІувсаш, кІуьжой тайпара хІуманаш.

Цу гІуллакхех пайда баьнаб. 1979 шера кийчаьль хиназ коконаш 301 центнер мара ца хиннача, 1980 шера республика паччахьалкхенга елнай 456 центнер.

ХІаьта а цхе шера план 32,2 процент мара кхоачашъяьзар республико. ГІулакх иштта оттар бахьан да саллараш леладеча 56 колхозахи совхозахи тІаьхьне мара кхоачашъяьзар 1980 шера йола коконаш йохкара план. Белгалдаьккха дезараш да, коконаш дІачуйлара план кхоачашъяьре бовхамаша а из толам шовш ца де декхарийла хиннача тайпара общественни хьесапе уж ихабаре чотех а ца боакхкаш. шо-шоай саллараш леладерий чотех баьккха хилар. Хьашартьа вай, масала, пхе шера план 106,2 процент кхоачашъяьль «Плодопром» яха трест. Цхьаккха а звено е бригада яцар цу треста совхозашка вІашагІъелла. Саллараш кхабе цІагІа чукхухьар цу совхозашка бахача наха, хІаьта цар хьенна коконаш боахама план кхоачашъяра чотех дІалэйора.

Республика юрта боахама министерства боахамашка, общественни хьисапе саллараш леладелта вІаштІехьа даьккха дале а, дика толамаш дацаш. Цун бахьан да цу гІулакха метаргйолаш помещенеш ца хилар. Пхе шера йола план 3027 центнер хиннача, цу системе боахамаша 810,7 центнер мара ялланзар.

«Консервплодоовощ» яхача республикански объединене боахамаша алхха 9,52 процент мара кхоачашъянзар пхе шера план, «Чеченингушвино» объединене боахамаш — 58,1 процент.

Республика Министрий Совета соцамагІа чакхъяьнначa пятилетке 180 лаьрххІа йола шелководнеш хьалъе езаш дар-республика саллараш леладу боахамаш. Цхьабакъда духхьала боахамий кулгалхой бехка цхьаккха а шелководни хьалъяьнц республике.

Боахамий кулгалхой декхарийла бар 1256 гектара тІа диттикомарий гаьнаш дІа а егІа шоай доакъара база алсамъяккха. Фактически 1980 шу чакхдоалаш алхха 239 гектара тІа мара егІа яц гаьнаш, царех 20 гектара тІа «Подгорный» совхозе 15 гектара тІа «Кошкельдинский» совхозе йогІаш.

Республике хьалъй кхоачамболлаш из материал лоаттаю лургйола дІайогІа диттикомарий гаьнаш лелаеш йола питомник. Вай боахамаша диттикомарий гаьнаш дІа ца кхаьхьар бахьан долаш, из материал лоалахарча республикашка йохи питомнико.

Шерагара шерага дукхагІа эшаргда хІана диттикомарий гІа, хІана аьлча, саллараш леладерашта йола материальни поощренеш чІоагІагІа тераш тІаозаш я, болх беш боацача бахача наьха, меттел болх берий а безам хургба уж леладе.

ЦІагІа саллараш леладар пайдана хилар хьахьокх укх факто. Урус-Мартана районерча Алхазурово яхача юрта яхача Магомадова Совдата сезонагІа 6 эзар сом эц шо дІачутелача коконех. Гудермесски районерча Гончаева Курина, Джабраилова Ухманa цхьане кхо эзарн шоллагІчо 2,5 эзари сом ийцад.

Тхьо иу да Шелковский районерча «Путь к коммунизму», «Красный пахарь» яхача колхозашка саллараш леладерий Романова Полинай Сахарова Надеждай звеньяш цахаддаш болх беш хьайоагІа. Цхьабакъда, духхьала цу шин колхозе мара цхьанна боахаме яц республике дилла болх беш йола саллараш леладу звено а бригада а. Цудухьа гІулакхаш а во латт.

Дукхача цІагІа саллараш леладеча наха царна эша доакъара база хьаяра шоай коашка, бецамашта гонахьа, новкъа шоаш дІаиигІ диттикомараш. Цо гІо ду салларaш доакъарца ІалашдарÀ.

Цхьайола районаш а хьовш йоагІа цу гІулакха. Масала, гаргтарча хана юрташка гаьнаш дукхагІа хилийтара а бахача наха диттикомара тІа хилийтара а депутатски активо нах бахача моттигашка диттикомарий гаьнаш йогІилга вІаштІехьдаккхар тІадуллаш йола решени тІаьца лаьрхІа я Шаьла районa исполком. Цу районо дІадоладеш дола из дика гІулакх шерра хьаллаца а дІадоаржаде а деза республика еррига районашка, къаьстта лоьмал районашка.

ЦІагІа саллараш леладара дукха кхъхьега деза. Цхьа грамм хиллал дола салларaш кхедара эш 3 квадратни метр майда, 24—26 ди даллалца йолча хана царна хила еза температура 24—26 градус я. кхаба деза шар ма дуьъа цІена диттикомарий гІа тІа а хьерцаш, цхьа грамм долча салларaша лургьа 100 сом хьаэца йиш йола 4—5 килограмм лакха дикал йола коконаш. Кхиинулаш йолча хана бераша караэца мегаргдолаш гІулакх децый из?

ВІалла хала а дац 5—6 классе деша дагІача бера 4—5 грамм хиллал саллараш кхеде.

К. ЗУРАВОВ,
Нохч-ГІалгІай саллараш леладеча республикански управлене керттера агроном.

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

ВІашагІхиийтача Штаташка ярдаш латт бокъо йоацаш негритянски бераш доаделта ца социйташ Атланте (Джорджия - штат) росисташа цІий Іоухийташ леладеча зуламашта духьалара кампани. Мехка дукхача городашка чакхъяьнний росистски террор бахьан долаш байнараш дагалоацаш аь дукхача наьха демонстрацеш. «Нагахьа санна бувцараш кІайбараш баларе Іаьдало нах боабьраш хьалийца дукха ха хургьяр. Тха городе алхха Іаьрка цІока дола бераш мара доа эича ду. Царех США лоаркІ шоллагІча сортагІа бола нах», — чІоагІа хала а хеташ белгалдаьнккхар доадьча негритянски берий новкъос цхьане.

СУРТА ТІА: «кІалхарадаха тха бераш!» — яьдех Атлантерча демонстраце дакъа лоацараша.

ЮПИ—ТАСС сурт.

ФКП ЦК ПЛЕНУМ

Париж, 20 апрель. (ТАСС). Укхаза хиннай Французски компарте ЦК пленум. Цо итогаш яьй президентски хоржамий хьалхарча тура. белгальйй шоллагІча туре голосовани ярa хьаньехьара ФКП позици.

Ховш махиллара, шоллагІча туре кандидаташ болаш дакъа лоацаш хургба хьалхарча туре эггара дукхагІа царна тІехьа кхаж тесса бола хІанзара францие президент В. Жискар д'Эстени социалистически парте лидер Ф. Миттеран.

Хьалхарча туре компарте кандидат хьаллаьца бола харжархой ФКП ЦК пленумо тІахьийхаб Ф. Миттерана тІехьа кхаж тасса. Пленуме могаьлча резолюце тІа белгалдаьккхад из решени къахьегамхоша дІадехаш дола керттердар, эшаш йола антикапиталистически демократически реформаш чакхъяхара тІехьара къовсам шерБара дикагІдола хьалаш хьадар, коммунисташ цунца юкъе дакъа лоацаш а хургболаш йола вьрдехьарча цхьогІон правительство вІашагІйоллара дукха тІаийца хилар.

Хоржамий хьалхарча туре, белгалдаьккхад пленума резолюце тІа, коммунистий кандидата техьа кхаж тессаб массехи миллион харжархочо. ФКП йог довх цу боккхача, сакхетаме болча низо, капитала хьашташ кхоачашдеш лелаю политика йолаерхиларга.

Пленуме къамаьл даьча Политбюро члена ФКП ЦК секретара Ш. Фитермана белгалдаьд компарти хила а хиннай хург а я буржуазе доал даран йоккхача капиталал духьала лоаттабеча къовсама авангарде, мохк хІана тІалаттача кризиса кІалхарабоккха торо хургйола кІоаргга социальни экономически хувцамаш дарe тІехьа, аьнча.

КАЛЕЙДОСКОП

МЕТРА ГОНАХЬАРА КЪОВСАМ

Мохк метрически система бустам тІа баккхар юха а къуьвса баьннаб Малайзе. Цу гІулакха дола закон тІаийца дукха ха я — 1972 шу. Цо чІоагІдеьдаф из система укх шера 1 январе дехи юкъейоалаяль хила езилга. ХІаьта из тІаийца яц.

Британски колони хиннача цу мехка продукташ фунташца юстар, бензин — галлонашца, кІадаш — ярдашца. Цунца цхьана мехка даьржа цар шоай дозала, объема бустамаш да: кати, пикулы, тахилы, гантанги, купаки... Иштта, цхьана катина бустамах йола 18 тахил ялх килограммега кхоачаш я. Уж бустамаш леладу базар тІа баьццдавраш, дуга, ялат дохкача.

ХІанзалца кІамаш йохкараш дукхьал хиннаб бустамий цу кердача системана тІа бовлара. Юхатоха дезача этап из гІулакх: духхьала цкъа рейд ярах лаьцая «заноман телхадерех» 16 саг. Бустамий система юкъейоалаяра йола тІеххьара ха — укх шера 1 июль я.

ФИЛАТЕЛЕ ТАМАШИЙНА ХІАМАШ

Лондоне хиннача филателистически аукционе 231 эзар доллар схий 39 корвенски маркех латта коллекци. ХІарачун мах 4 скиллинг йолаш (хІана из ахча юкъо лелаш дац) уж араийца хиннай 1855 шера.

Тамашийна я цу маркай хиннай Кердача Дунен тІа кхел. Уж массанр тІалоталь дІабахьийта инйчбь хиннача конверташта. Цхьабакъда, уж чудоахнаш хинна почтови гали, из дІадакхьа дезача мена тІа дІакхаьчадe, машинакъа станце юхадена хиннад из, хІаьта укхаза дукха хІана ца эшаш из гали иллад... 65 шера. Иштта 1920 шера кораль маркаш филателе каггтазе мара ца кийслураш хиина дІаэттай.

КНИЖКАШ ДУКХАГІА ДАХИЙТАРА ЙОЛА МОЛХА

Библиотекай, архивай белхахошта, книжкаш дезарашта хоа мел хала да къаьнара книжкаш, документаш, манускрипташ зораде. ІамагІлу, листаш каггу, йох. Цу даьнъе керттера бехк тІабуж из хьат хьадеча хана дІатоххаш дола кислоташи кхьйола веществаши хана йІохала тадхаш хиларца.

Дукхача мехкашкара специалисташ ба книжкаш «дукхагІа дахийтара» йола молх...

Дукха ха йоацаш английски тохкамхой группо яьй малайоазон продукция «консервация» ю лаьрххІа йола препарат.

Масала, цунах йоал яна болаш йола антиокислитель. Керда молха арахецарга лелае атта йолча аэрозольни упаковке, цо новкъостал дерг да къаьнара книжкаш рукописаш, документаш лоаммаш гулдеши мел волчоа.

ЭГГАРА СИХАГІА ВАРАШ

Машинописен стенографен ГДР хьалхара моттиг яккхара алхайттазлагІа йола яхьаш хиннай Лейпциге. Республика мел йолча округера цига дакъа лоацаш 500 дикагІа вола специалист вар.

Электрически машина тІа деча кепайоазох минута 562 алапа кепатохаш котало Айсенахерча Пфайфер Ильзеа яьккхар. Механически машина тІа дикагІа яр Берлинера Эберсбах Гизела-минутах 549 алап. Стенографех хиннача яхье котало маІача сагата кхаьчар: Лейпцигерча Кевер Манфреда минутах дІаязйир 480 слог йола текст.

ОАЛХАЗАРАШТА ЙОЛА ...КЛИНИКА

Сен Поль-де Леон яхача французски городоке цувах оал «Оалхазарий прачечни». ТІеххьарча хана дукха аваргаш хул танкерий. ВІаьш километраш хиш тІа гІолла дІахьа дарж мехкдаьтта. Из бахьан долаш ла форда флора, чкъаьрий, оалхазараш. Иштта кІалдиса дола фордий оалхазараш Сен-Поль-де-Леоне лувчаду лаьрхІа кийчъяьча шампунаца, дика цІенду, докъаду, кхоаб, хул тІоалагІа дІахеца.

МАЬХА ІУРГАГІА ГІОЛЛА

Ялоне арахийцад дуьнен тІа эггара зІамига дола книжка. Цун цІи я «Зизай мотт», нийзаца английски меттала, из деша йиш я, моллагІа хІама Іаьвьмате доккха хетийтача кийгаца. Из тамаш елта в дац: из книжка чакхдоал маьха ІургагІа гІолла. Дерригa а цун доаал 0,0076 грамм мара яц, цун я 100 оагІув.

(АПН).

ТЕРРАСАШКАРА БЕШ

Юртара горизонташ

Казахстана столица Алма-Ата (казахий дешаца аьлча, «Іажий Да») КъулбаседаМалхбоалехьарча Тянь-Шана довкъашта кІал улл. Цун яра босенаш хьуна Іажий, кхорий, гІамгІай, барбариса гаьнаш ягІаш я... Амма уж сомий гаьнаш хиларах тхила яц Алма-Атах из цІи.

ВІаьн хиийтта шу хьалха эрсий переселенца Редько Егорас, Воронежски губернера енай укхаза апорт яхача Іажий массехи га. ЗІамига гаьнаш дІалетай, эзаш техад тІаккха... Цкъа гуракьа Вернера (хьалха Алма-Атах иштта оелар) нах зерате цовш ухаш санна кхаб Редько Егор вахача. Нах ухаш хиниб тамаш йолча Іажашка хьажа: тІехбоаккха (500—800 грамм хулаш) цІе бос бола Іажаш баьдаб дозало Іочусоттаьча таьнех Іоогкабена. ХІаьта а из тамаш йолаш дола хІама Іалама карагІдалар баьдий — хьогІ аьнна хеталора. Къонача бешара хоза хьаж йоагІар.

Шовш хьахиннача Россе юкъерча полосе апорт яха Іажаш кхыча сортах барел къаьсте хІама долаш бацар. Укхаза, Казахстана КъулбехьаршЧа метте, йІайхен тІаьден климат а йолаш долча лоамий хьалхашкарча дикача хьалаша бокъонца гучаьлдар апорта Іалама торонаш. Из сорт сиха дІакхестар Казахстана Къулбехье гІолла, Алма-Атах сий дола сомий центр а хулаш геттара сиха дІабаьржар цу сортах бола Іажаш Советски Іаьдала шерашка.

ХІанз республике 100 эзар совгІа гектар сомий бешамаш я, хІаьта царна юкъе хоагІеш дикагІеш ба хІанз а тІехьа алма-атара апорт. Дукха ха я цун сий республика а мехка а, доазонашкара араьнна. 1961 шера Эрфурте (ГДР) хиннача дуьнен хьалкъашта юкъерча выставке Доьшо медаль елар апорта.

Цу тамаш йолча сомаца наьха хьаштиш дикагІа кхоачашдара республике укх тІеххьарча шерашка доккхий балхаш даьд сом дукхагІа кхехаш дар, къаьстта апорт. ЛаьрхІа вІашагІъехьа совхозийн колхозийн производствени сом кхебара «Апорт» яха объединенийн «Алмалы» («Іажий») яха Іилма-производствени объединенийн къахьегаш я лакхача моттигашка сомий бешамаш Іойохкаш, 1400 а тІех а метр форда бохамал лакхагІа йолча метте сомий гаьнаш дІайогІ. Лоамаш кІаьда климат, низ бола Іаьржа лаьтта, мел эша догІаш делхаш хиларца вІаштІехьдоал хиш ца дехкаш дика хьувкъам болаш сом хьалкхебе.

Казахски Іилма-тохкама сомийн кооаийн института опыташ еча доакъошка тІеххьарча 20 шера юкъара лаьрхІача гектара тІара 180 центнер а йоаккхаш чуБаьб апорта хьувкъам. ВІаь центнерал тІехьаьннай укхазарча дукхача совхозийн колхозийн производствени сом кхебу бригадаш а. ГІулакх дика хьувкъам кхебаьах лаьтта Іац, 1200 — 1400 метр лакха йолча лоамаш босешка кхебаьча сома чам шийн тайпара дика ба, хІаьта Іажий гаьнаша къа ца луш дукхагІа хьувкъам а тел. 60 шу даьнача хІара гаьно 100 килограммаьга дІакховчаш а дукхагІа а сом лу. Цул совгІа лоархІамболаш гІулакх да лоамашкарча бешамаша босенаш эроэех лораеш хилар, хий лорадара функци кхоачашъеелта.

Лоамашка бешамаш леладар атта гІулакх дац. Къаьстта калагІа да уж къона йолаш. Эш шерра найдаш — гаьнаш дІайогІа террасаш, хІанзара техника тІагІоргйолаш лоамаш дика наькъаш, хиш а ца дехкаш шийн тайпара йолча технологех сома культураш хьалкхее.

Укх тІеххьарча шерашка «Казсельхозтехника» системa механизированни отрядаш вІашагІъехкай лоамашкарча лаьтташка террасаш яхара. вІаштІехьдаьккхад цу зоне бешамашта проекташ уттаю гІулакх, дикагІа пайда эш бешамаш леладах духхьал цу гІулакха вІашагІъехкача «Апорт» яхача межхозяйственни объединенепа чуйолхача совхозашеп колхозашен. Духхьал «Горный гигант» яхача совхозе тІеххьарча пхе шера шиъ эзар гаргга гектар террасаш кийчъяьй.

Лоамашкарча босенашка террасаш яьхача хина эрозех лаьтта лорадарал совгІа торо хулийт бешамашна механизаци ява балхий боарем шозза ийбе. ХІанз укхаза шерра лелаю гаьнаш дІайогІа машинаш, сом чуэца платформаш, сом дІакхухьа а кхыча тайпара а техника.

Хиш дехкаш йоацача лоамашкарча сомий бешамашка хьа а яь лелаю шоай тайпара йола технологи а. Укхаза керттера дар — хьаІоаль тІовдал лаьтта лорадар.

Дукхача шерий опыто хьахьенхад йоачаш йолаш Іайпача тІовдалах 60 процент Іи хина дІайоалаш хулилга, алхха 40 процент мара — сомий гаьнашка дІа ца кхоачилга. Нагахьа санна шаьрача метте из гІулакх пайделча яйнар хий а дилла юхаметтаоттае йиш хул, хІаьта лоамашкарча босенашка лаьрххІа йола агроприем е эзаш хул. Масала, къонача бешамашкара лаьтта Іаьржача пара кІала хул, хІаьта хьувкъам луш яраш тІаяраш — дукха баьца оалаш а долаш маст-маста буц хьекхаш долча лаьтта.

Алма-Атара бешамаш леладерашта хІанз а тІехьа йицъеннаяц 1975 — 1976 шерашка укхаза къаьстта шийн тайпара хинна йоккъал. Август бетта боторни лаьтташка маьлхара бахар сом, гаьнаш тІара гІа дожар, хІаьта а лоамашкарча террасашка пара хьисапе кийчдаьча Іаьржача лаьтташкарча бешамаша хІара гектара тІара 110 центнер Іажий хьувкъам белар.

Дукха ха йоацаш «Горный гигант» яхача совхозе анализ яьй тхьаь шера чуийца хьувкъам тохкаш. Гучадьннад хьекха буц юхеюташ хиннача бешамашка 30 процент хьувкъам дукхагІа чубена хилар из хьокха а хьокхаш дІааряьхачарел.

Ерригa уж лоамашкара бешамаш лелаю технологе элементаш шерра дІаьржай хІанз Казахстана духхьал цу гІулакха вІашагІдеккхача боахамашка.

Николай МАСЛОВ,
АПН корреспондент.

АНГЛИ. Лондоне хиннай воча оагІорахьара йоазаш йолча Лонг Кеш яхача концлагере. шоаштеи шоай новкъосташтеи политически гІулакхаш бахьан долаш чубоахкараштa йоагІа статус хилийтар хьадехаш моцал чубоахкарий группана мутІахьа болаш яь демонстраци.

Британски общественносто чІоагІа согато ю цхьа бутт ах бутт хьалха Лонг Кеш яхача концлагере моцал лаьцара инициатор волча Р. Сэндса могаш дола. Дукха ха йоацаш английски парламента депутат хиннав цунах, цхьан округе кхы тІа даьча Къулбаседерча Ирландe хоржамашка котало а яьккха.

ЮПИ—ТАСС — телесурт.

ЦIЕЙ ДЕЗДЕШ Я НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

ДогIо къайлабаьккхаб малх, гIийло делхаш да логIа, бIаьстан догIа — беркат, оал халкъо, беркат, ираз дахьаш енай тахан ЦхьоалагIча маера Нохч - ГIалгIайчен IуйрE.

ЦIеча байракхаша, транспарантаща хозъяь, тоаяь я республика городаш, юрташ. Хоза, дика кийчбеннача кхагIа хьалйиза я улицаш, майдаш, цар чIоагIагIача беларо енаю еррига аре. Массанахьа денаш да иллеш, деш да халхараш, хьахозаш я аренаш кхайкаш йола муьзыка.

ГIоза денад укх шера вай махка ЦхьоалагIча мая сийрда цIей.

ИттлагIча пятилетка планаш дика кхоачашъяь, КПСС XXVI съезда дунен тIа дIакхайкаьча машара программо, XI пятилетка кхоачашъяра советски коммунистий форумо хьалхашка оттадаьча декхараш гIоздаьхача делача дегаща арабьийнаб тахан Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой, дерригача дунен къахьегамхой барт - цхьоагIон цIей даздеча демонстраце.

Майна хетаьча социалистически яхье шоаш даьха толамаш Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша дупз сийлахьвоккхача даьчча В. И. Ленина цIерача Советски Союза Коммунистически парте гIулакхаша.

ЦIеча байракхаша лозунгаша ега, бIаьстан хозача диоеша хозъяь сийрдаьккхай Нохч-ГIалгIайчен столица Грозне эгара керттера, В. И. Ленина цIерагIа йола майда.

ДIа мел хьежача гуш да парте а правительства кулгалхой портреташ, «Даькъала хилда 1 Май — къахьегамхоша империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча къовсаме дунен халкъашта юкъерча солидарноста ди!», «Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти!», «Даькъала хийла марксизм - ленинизм — даим дийна бола революционни интернационални хьехам» яхеи кхыйолеи лозунгаш.

IуйрИйна итт сахьет доал. Ека йолалу Советски Союза гимн. БIаьстен цIейна хеталь йола къахьегамхой демонстраци хьаела Грозненски гарнизона, тIема оркестро. Цо локхача торжественни маршаца боагIа бIубенка гIа боахаш бола бIухой. Царна тIеххьа ба байракхаш яхьараш. Царна юкъо ба вайна эгара дукхагIа бозаш, вайна эгара хьмсарета бола [illegible] ветеранаш, иттлагIа пятилетка плана тIехкхоачашбинарш, КПСС XXVI съезда решенеш, XI пятилетка хьалхашка оттадаь декхараш хьинар кхоачашдан болабеннараш. Ерриге майда къоарзъел сийрдайоаккхаш гучайоал мехкарий - фаттаний, нагирхой кIашагIтеха духовой оркестр хьалха а йолаш гучайоал республика профтехобразоване колонне. Халкъа бахама чIоагIа эшаш йола, машинашгьерий, мехкадьтта чакхдоахарий, гIишлошьерий, хIамаш тегарий, кхычан промышленноста, бIаьш йола профессеш Iомаш училищешка кагирхошта.

Цхьаи училище колонна тIехьа воиха училищера дешархой боагIа байракхаш, парти, сийлахьа Даьхе хестаеш йола лозунгаш яхьаш, В. И. Ленина, парте а правительства а кулгалхой портреташ, тайп-тайпара транспаранташ яьхаш чакхьюел тIехь - тIайоагIача хана коммунизм хьалъяра дола ко шоай бе долла дезаш йола кхоелара болхлой класс. Трибуна тIара хьахоз: «Кагий нахи мехкарий! ТIагIертте караерзае знанеш, культура, профессиональни говзал! Коммунизм бахьан сакхетаме къовсам лоаттабераш хилв! Даькъала хийла Ленински комсомол» яха тIакьехам.

ТIатохача цIечен сийначен испанкаша, бе йоахкача тайп-тайпара бос болаш йолча шараща, бIаьстен зизашца еррига майда лепаеш боагIа Грознерча дукхача школашара зэараш бола дешархой.

Баьчча цIи лелача майдая тIа шерра тIа боахаш гучайоал ЦхьоалагIча май сийна лоаттаьча яхье города районашта юкъе хьалхара моттиг яьккхача Ленински района къахьегамхой колонна. Байракхаш яхьаш боагIараш а коллективай къахьегамхошта а юкъе кIезига бац хьалха дIалхача шерашка санна иттлагIча пятилетка итогаш ячул тIехьагIа пачхьалкхен дезача совгIаташца — орденашца, медалашца белгалбаьха болхлой, гIулакхера нах, инженерно-технически балхахой.

Района эмблема яхьаш йоагIача машина тIа яздаьда «XI пятилетка — хадал хьалха». Цу девизаа шоеш тешаме болга дIахайтад цар укх керерча шера бинь бетта а. Цу юкъа планал совгIа цар яьккхай 822 эзар сома маьха продукци.

Из денкар кхоачашдеча эгара донкхагIа дола дакъа юкъедихьарех я Октябрьски революце орден лелачва «Красный молот» завода коллектив. Цар колоннаца арча демонстранташта бе доахкача дукхача лозунгех, плакатех, рапортех цхьаь тIа яздаьчо а дика хьагойт коллектив дIахойодача хана а къахьегама сийлен эстафета лаьхха лоаттае дага хилар: [illegible]

хьизабе вIашитIехьбеннхара цахулла дукхагIа коллективаш оарцагIдоахаш. Царна юкъе ях цийй хьаддача лостамагIа лелве гIертташ. Цу даькъе шоашкара хьекхам гойташ а Брызгунов Николай, Рыжиков Николай, Баранов Валентин керте даьтта комплексни бригадаш.

Грозненски производственни швейни объединене колоннага тIагIолла дIахьекача гуш да коллектива карагIдаьккхарех, дIахорча хана делерхIарех дуьцаш дола плакаташ, транспаранташ, шиноеш.

Объединене хIамаш тегараш кийчъю продукци тIа тIа дикагIа хулаш йоагIа. Цунга хьежина дукхагIа хулаш боагIа цук продукци дIайиеш барер а, хIаьта иа уккиза биь бетта лерхIаш хиннач 32 эзар изделии дукхагIа кийчъяй, цу даькъе пачхьалкхен дикала Знак тIалаттташ яр а йолаш. Алха укх тIеххьарча денош цар продукци дIалхьийтай Пенза, Тамбов, Липецк, Орел, Курск, Брянск, Ставрополь яхача городашка.

Гаьнна дехаш дIахоз «Даькъала хилда советски халкъий вежарашха дола доттагIал!», «Даькъала хийла турпала болхлой класс! яха трибуна тIара хьахоза дешаш. Демонстрантий колоннашна боагIараша «Ура!», «Ура!», «Ура!» аьле юха доа лу.

Цхьанина тIехьа шоллагIьар йолаш трибунана хьалхашна гIолла чакхьюел цIей дезде яьха «Автоспецоборудование» яхача завода, Малхбузен электрически сетей, «Кавказтрансгаз» объединене, иштта кхыча коллективай колоннаш, района гIишлоихой, транспортникаш, эйтачем кхачани предприятей, культура учрежденей къахьегамхой, дешара заведеней студенташи преподавателаши.

Биь бетта заданн 29 апреле кхоачашъярехи планал совгIа 700 эзар сома маьха продукци маьхаталъяккхарахи рапорт дахьаш баьхнабер Старопромысловски района къахьегамхой. Байракхаш яхьаш боагIачарна тIехье майдан тIа гучайоал Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене чуйоагIача подразделеней тайп - тайпарча предприятей коллективаш.

— Первомайски моаршал да «Старогрознефть» НГДУ коллективага!», «Сийле хийла съезда сийна лоаттаьча социалистически яхье котбаьнарий!» — хьахоз трибуна тIара. Чакхбаьннача биь бетта планал совгIа 4830 тонн «Iаьржа доша» даьккхад цар мехкадьттахоша. Цу даькъе эгара боккхагIа бола толам баьккхаб коммуниста В. Демина кулгалдеча йиьлагIча цеха къахьегамхоша.

ДIалхача пятилеткагIа Iалаьмате боккхача маьхера гIулахк дIадоладир Старогрозненски бурувтохара балхий управлене. Шера 5 эзар метр кIоарга бурув тохаро тIахьийхар цар республика еррига буруьдеттарий бригадаш. Цу девизагIа ях лелача Н. М. Шулинина, В. Д. Швецова, Н. Н. Меграбова, А. Г. Мау бригадаша доккхий толамаш доах. Из болам хьал а лаьца къахьегаш итташ коллективаш я хIанз Нохч-ГIалгIайчеxе.

Иштта, балха тIа котало наш йоахаш бIаьстен, машара, къахьегама цIейна некъаякхай «Октябрьнефть» НГДУ, Ташкалински технологически транспорта управлене, «Союзавтоматстрой» ВНИО опытни завода, «Грознефтегаз» управлене а кхыйола а коллективаш.

Химикашца цхьана кердача пятилетке. «ХIара балха дийнахьа хьакур дукхагIа хилийта» яхача девизагIа ях лелаира республика къахьегамхой тIахьехаш кхайкарал даьд «Электроприбор» завода коллективо в. Ше дIадоладаьа гIуллах корта болаш дIачакхдаккха приборащ ерш карагIдаргдолаш болга хьехьоахкаш доля тайп-тайпара рапорташ гу цар колоннана.

Социалистически яхьа байрахх тIа-тIа лакхагIа айеш хьайоагIа укх тIеххьарча хана «Терек» яхача дахчах хIамаш ега объединене коллектив. Къаьстта чIоагIа тергаи тIебахнийтаб арахецача продукце дикал лакхъяра, керда стандарташ караерзаяра. Укх деношка серийно «Вега» яха керда мебельни набор арахецалга вIаштIехьдаьккхад укказа. Цу даькъе шоашкара дика масал гойташ ба хIанз кхо баьнета дIакхаьча бола цар производства новатораш рационализатораш. ИттлагIча пятилеткен укх шерен цар балха юкъедихьача кердадарех хьахиннай 680 эзар совгIа сом экономически эффект.

Гаьнна дехаш дIахоз «Даькъала хилда Советски Союзаи Болгарени юкъера дохаргдоаца доттагIал» яха дешаш. Цу ханна шоай къамея халхараш деш, иллеш доахаш майдан тIа боал болгарски гIишлошьераш. Трибуна тIа а цун гонахьа а мел латтараша тIоараш деттаp, безаме тIаэц уж.

Шоаш Ленина идеяшта, Коммунистически партен Советски правительстван чурчен арахьарчен политикана боарам боацаш мутIахьа болга, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра шоай хьинари кходергдоацаш болга цIаькха а хьахьсккар цу дийнахьарча демонстраце даьа лоацаш хиннача района гIишлошъераша, транспортникаша, Iилманхоша, кхыча предприятей учрежденей коллективаша.

«Даькъала хилда ЦхьоалагIа май!», «Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте!» яхача дег тIара доагIача дIайхача дешаща тIаац трибуна тIа латтараша В. И. Ленина цIерагIча майде кхаьча Октябрьски района къахьегамхой колоннана хьалха байракхаш яхьаш боагIараш. Царна тIеххьа боагIа Къулбеседа - Кавказа Грозненски машинаьгIа отделене болхлой. Цар шоаш цхьайтталагIча пятилетке тIайица социалистически декхараш довзийташ дола транспаранташ дахь. Пхе шера дIа-юха кхувлаш бола пассажираш цхьайтта процент дукхагIа хилийта. къахьегама оасарле планагIа лаьрхIачул 9.5 процент лакхъе доаш деннад цар. Уж декхараш толаме кхоачащдеш хилара дола тешал да дерригача технико - экономически хьоихамий укх шера биь бетта план цар дикка тIехкхоачашдаьь хилар.

ЦхьоалагIча майна шоаш кийчдаь къахьегама совгIаташ гойташ трибунана хьалхашна гIолла чакхйоал зизашца, цIеча байракхилгашца, лозунгашца, транспаранташца дика кийчъяь йоагIа Грозненски локомотивни депо, вагонни депо къахьегамхой колоннаш. «Парте белгалдаьккхар кхоачашдергда», «Сийле хийла къахьегама!» яха а кхыдола а лозунгаш транспаранташи дахьаш йоагIа колонна. Вай мехка хьалхалаттача машинашъхоша дIайолаь инициатива хьая а лаьца, дIа-юха лела поездаш йIаьхагIа а дукхагIа халкъа боахама мохъьаца дIакхухьаргдолаш а хилийтара къовсам лоаттабеча локомотивни депо, айкхагIа мохьаш тIа а доттаи кхы тIа вагонаш мукъалийтара яхье лаьнача вагонни депо коллективо цхьаккха бутт дIабахийтабец цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера пачхьалкхен план тIехкхоачаш на еш. Цудухьа чIоагIа дегаш гIоздаьнна дезду цар тахан ЦхьоалагIа май.

ЛаьгIо хьекхача михо цIе байракхилгаш, зизаш лестадеш В. И. Ленина цIерагIча майде кхоач электромеханически завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах. ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна, белаш, иллеш доахаш боагIа уж. Из тамаш а яц, дIаяхача пятилетка план хадал дукха хьалха кхоачаш а яь, шоай хьинар лаьгI ца долийташ дIадоладаьд цар цхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу. ТIехкхоачашъяьй укх шера хьалхарча биь бетта план Мая сийна тIайийца хинна социалистически декхараши. Иштта самукъадаьина болаш боагIа производственно - товарни контора къахьегамхой.

Цхьанина тIехьа шоллагIьар а йолаш майдан тIа гIолла чакхьюел района тайп-тайпарча предприятей, организацей, учрежденей къахьегамхой колоннаш. Царна юкъе я КПСС XXVI съезда решенеш толаме кхоачашъяра шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш йолча Нохч-ГIалгIай химзавода, маьхкеча комбината, «СевКавнефтегазпровода» управлене, «Грозтрубопроводстрой» СМУ-7, кхыча предприятей коллективаш. Къаьстта чIоагIа деташ гIоздаьннача тоамашца дезду бIаьстен цIей «Чечингазстрой» треста болхлоша. Биь бетта план 102 процент кхоачаш а еш, ЦхьоалагIча мая сийна тIайица хинна социалистически декхараш тIехкхоачаядаьд цар. ПлаyагIа йоагIачул совгIа бахача маьха дукхача квартирашка газ чуйилла цар.

Таханара вай ирзе вахар хестадеш иллеш доахаш, сигала тIема доах ца хилийтара тIаерзаль йола хьамсарча партен правительстван арахьарен чурен политика могаеш, халкъашта юкъе бартцхьоагIо хилар лоеш дола плакаташ, лозунгаш, транспаранташ дахьаш боагIа дешара, уназцIено лоралра учрежденей, кхыча организацей къахьегамхой чIоагIа гIоздаьнна тIехбовл трибунана хьалхашна гIолла.

Байракхашца Ленина цIерагIа йола майда цIейю Заводской района къахьегамхой колонна. Майдан тIа я района предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхачарех йолча Грозненски радиотехнически завода къахьегамхой колонна. «Сийле хийла социалистически яхье котбаьнарий!» яха дешаш да трибунера хьахозаш. Биь бетта план хадал ах бутт хьалха кхоачаш а яь, пачхьалкхен планал совгIа завода болхлоша арахийцай 178 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Из да цар ЦхьоалагIча майна кийчдаь къахьегама совгIат.

КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта хьинар кхо ца деш къахьегача Нохч - ГIалгIай гIишлошьяра управлене СМУ-7 гIишлойхоша дIалхача пятилеткагIа башха дика толамаш дахарех елар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх. «Халал хьалха хьал а ергьа, хамал хьалха кара а ерзаергьа!» «Бlаьшперевашка дахалда, чIоагI а лулада дукхача къамех латтача советски халкъий доттагIал! «Дуьнена — машар» яхача а кхыча а лозунгаща, транспаранташца ега я цар колонна.

Партен правительстван кулгалхой портреташ дахьаш йоагIа «Грознефтеоргсинтез» объединене къахьегамхой колонна трибуна хьалхашка кхоач. Мехкадьтта чакхдоахарий цIей даькъала дувц трибуна тIа латтараш. Ура! Ура! Ура! аьле шоашка хьалтача моарцала жоп лу цар. Объединене предприятешта юкъе хьалхарчарца майдан тIа кхоач Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкадьтта чакхдоахача завода коллектив. Парте XXVI съезда решенеш йиза кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабеча цо рапорт деннад Мая сийна тIайица социалистически декхараш хадаш хьалха кхоачашдарах. [illegible] цхьайтталагIча пятилетке ях дIайолаьча СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода химикаша. Из тамаш а яц. ЦхьоалагIча мая сийна тIайийца декхараш тIехкхоачаш а даь, цар биь бетта планал совгIа арахийцар 800 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Еррига уккиза арахецача продуцех 79,6 процент яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я.

Ленина цIерагIча майдан тIа гIолла иштта хоза кийчъенна йолаш, бIаьстен цIейна дола шоай къахьегама совгIаташ гойташ чакхбаьлар района кхыча предприятей, организацей, учрежденей къахьегамхой, Iилман учрежденей болхлой, кхьобараш.

Грозненски района къахьегамхой колоннана хьалха ба тух-сискал дIахьаш боагIа къаман баракъаш тIадукха мехкарий. Хьалха йоагIа «Горячеисточненский» «Юбилейный, «Пригородный», «Кулярнский», «Заря» совхозий, Староюртовски ПТФ коллективаш.

КПСС XXVI съезда решенеш толаме кхоачашъяра ях а йоаржаь балхаш деш боахкача къахьегамхошка дIайха моаршал лу трибуна тIара.

Къаьстта доккхий толамаш даьхад иттлагIча пятилетка шерашка Юбилейный», «Пригородный», «Кулярнский», «Горячеисточненский», «Грозненский-15», кхьача совхозий дукха промышленни предприятей коллективаш. [illegible] — «Юбилейный» совхоза доярка, Къахьегама ЦIеча Байракха орденаш еина Анисимов Иван Андреевич — «Сельхозхимия» объединене тракторист, Осабаева Курбика — «Грозненский-15» яхача совхоза Iаьсий лелавер, Халкъий ДоттагIала орден еина Адмиеив Адам Адмисович — «Горячеисточненский» совхоза тракторист, Къахьегама Сийлен III степена орденаш еина Заурбекова Белита Магомедовна — Староюртовски оалхазарий фабрика бригадир, Мусаева Ащура Хамидовна — «Атагинский» совхоза доярка, кхы дукха «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаш еннараш.

КПСС XXVI съезда решенеш толаме кхоачашъяра ях а йоаржаь хьинар айдеина къахьег Грозненски района къахьегамхоша цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера. Доккхий толамаш доахаш къахьийгад 1 Мая цIерагIча колхоза «Горячеисточненский», «Загорский», «Кулярнский», «Юбилейный», «Ильинский» совхозий, Староюртовски ПТФ коллективаша юртбоахама продукци алсамъяккхара а пачхьалкхенна из дIаллара планаш хамал хьалха кхоачашъяра а. Дикка тIехкхоачашъяьй цар биь бетта шура, дулх, фуаш, кхыйола продукци дIаллара шоай планаш.

Района шерра дIаьржай цхьайтталагIча пятилетка пла[illegible] — [illegible] «Кулярнский» совхоза [illegible] Донкхий толамаш доахаш къахьег Грозненски района промышленни предприятешкарча коллективаш а. 29 апреле кхоачашъяьй цар промышленни продукци маьхала яккхара биь бетта план.

1 Мая сийна къахьегама коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Грозненски газ чакхйоахача завода, Мехлесхоза, Артемовски элеватора коллективаш.

Цхьанина тIахьа шоллагIьар йолаш шоай къахьегама рапорташ дахьаш чакхъяьлар майдан тIа гIолла района колхозаий, совхозий, промышленни предприятей коллективаш.

* * *

Грознерча къахьегамхой демонстраце къаьгга хьехьекхар Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой партен правительствам чурчен арахьарчен политикана, социалистически интернационализмана, советски халкъий дохаргдоаша доттагIала Iалаьмете чIоагIа мутIахьа хилар. Даьхен низ совбаьккхара шоаш кхоберебоацаш уж хилар.

* * *

Саррахьа паркашка, скверашка, клубашка, культуре дворецашка сакъердаш шоай дезда ЦIей чакхдаьккхар грозненцаша.

В. АВАДИЕВ,
С. МАЙСИГОВ,
В. КОСТОЕВ,
С. АУШЕВ.

И. ПЛИЕВА суртеш.

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКА

Малгобек

1 Мая цIей дезде Iуррехьа арабаьлар МагIалбика улицашка нах. Берригаш дика кийчбенна ба.

Хоза кийчъяьй демонстранташ чакхбовргбола моттиг. ДIа мел хьежача гуш да В. И. Ленина, Л. И. Брежнева, вай партен правительства кулгалхой портреташ.

Итт сахьат даьлча дIайолалу демонстраци. Трибуна хьалхашка гIолла эгара хьалха чакхйовл байракхаш яхьаш боагIачар колонна, царна тIехьа хьагучабовл школай дешархой, тIаккха промышленни предприятей, учрежденей, совхозий къахьегамхой колоннаш.

Промышленни предприятешта юкъе хьалха йоагIа 1 Майна дикача хьокхамашца накъьбахар духьа яьржа хиннача яхье районе котало яьккха Вознесеновски газ чакхйоаккхача завода коллектив, цунна тIехьа «Малгобекнефть» НГДУ, кхыяраш. Совхозий коллективашта юкъе трибуна хьалхашка эгара хьалха чакхйоал М. Горький цIерагIча совхоза яр. Дика къахьег укх шера цу боахама болхлоша, во хьокхамаш гойтац «Кавказ», Конституце цIерагIча, «Сагопшинский» совхозий коллективаша а.

Къахьегамхой дезача цIейца даькъала бувцаш, дика дар лоаш лоацаш доахаш, укх шерен пятилеткан планаш кхоачашъяра вая дIакхоачар деш къахьета тIахьехаш трибуна тIара къамаьл дир КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара П. А. Бусева, горисполкома председателa С. С. Хациева, ВЛКСМ секретара А. А. Богатырева, кхычар.

ЛаьгIо делхаш догIа доллаше а геттара дукха нах баьккхабар 1 Мая цIей дезде. Шоай политически сакхетам лакхбеннилга, шоаш партен правительстванен дег тIара мутIахьа болга даьхен рузкъа дегIадоаладеча хьинаре шоаш дакъа лоацаш болга хьахьекхар малгобекцаша.

Демонстраци чакхъяьлча сарралца ца бувцаш сакъердам лаьттар МагIалбике а юрташка а.

Сунжа

БIаьстан баьццара дувхар дийхача Орджоникидзевская яхача станица улицаш кхы а хозагIъяьяр байракхаша, транспаранташа, зизаша. Iурра денз В. И. Ленина памятник латтача, станица центре хьатIаахка болабелар дегаш гIоздаьнна нах. Итт сахьат даьлча КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара В. Н. Гулаева хьаелл къахьегамхоша империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча къовсаме дунен халкъашта юкъерча солидарноста Денна — 1 Майна хетаяь митинг. Района къахьегамхой бIаьстен цIейца даькъала а бийца къамаьл де доаш лу Сунженски райисполкома председатела Ю. Я. Зиборова. Цо дувц района къахьегамхоша карагIдаьннача дикача гIулакхех, тIахьех КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра низ, хьинар кхо ца деш къахьета.

Митинг чакхъяьлча дIайолалу демонстраци. Из хьаел байракхаш лелаеча колонно. Царна тIехьа боагIа юкъерча школай, автошкола дешархой, тIаккха йоагIа райисполкома отделий колонна. БелгалдаьккхадоагIа райисполкома цхьан отдела — жилищно-коммунальни боахама производственни управленена, 1981 шера цхьоалагIча квартала план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьа республике лелаьча яхье котъяннарг а лаьрхIа КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх еннилга. Колхозийи совхозийи колоннашта юкъе хьалха йоагIа районе яьржа хиннача яхье цхьоалагIча квартала хьалхара моттиг яьккха ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза коллектив, н. дI.

Демонстраци чакхъяьлча района художественни самодеятельносто концертага хьежар къахьегамхой Орджоникидзевски станице долча культура ЦIагIа.

Назрань

Хоза яр цIеча байракхаша, лозунгаша, партен советски правительстван кулгалхой портреташа, наькха кердача дувхараша кхаьли Наьсаре. Парте райкома хьалхашкарча майдан тIа бIаьстен цIей — 1 Май дезде дукха нах гулу. Дегаш гIоздаьнна иллеш доахаш, халхабувлаш ба уж. Са паргIата цIей дезде боаккъе йолаш а ба уж. КПСС XXVI съезда сийленна накъадахара яьржа хиннача яхье эгара лакхагIа хьокхамаш дахарах «КПСС XXVI съезда сийна яьржача яхье котъяннар» яха КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома памятни знак а луш, «КПСС XXVI съезда къахьегама совгIатий памятни книжка тIа» яхьар Назрановски район. Цул совгIа 1981 шера цхьоалагIча квартала план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьа лелаяьча яхье итогех шоллагIа моттиг а хьожаеш КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а елар района.

1 Майна хетаяь митинг хьайийллар КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева. Нах дезача цIейна даькъала а бийца, царна дика дар, уж увахцIена хилар, дIахойодача хана цар керда къахьегама толамаш дахар лоеш лоеца а баьккха. лоацца дийцар цо укх шера итт бетта заданеш толаме кхоачашъяра тIехьа яьржача яхье района къахьегамхоша даьхача толамех. Цо белгалдоаккх района ерригача промышленни предприятей, совхозий коллективаши укх шера план 7 ноябре кхоачашъе декхар тIайийцалга.

ДIайоладу демонстраци. Хьалхарча колонне боагIа байракхаш яхьараш, тIаккха революце, тIема, къахьегама ветеранаш. Царна тIехьа трибуна хьалхашна чакхбовл кхотабенна боагIа даьй сийлен гIулакхаш дIахьадахьа дешара болаш кагирхой школай дешархой. Къаьстта хоза кийчъяь я укх пятилетке дика хьокхамаш гойташ къахьегаш хьабоагIача Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» завода болхлой колонна.

Митинг чакхъяьлча сакъердаш хилар района къахьегамхой.

Шаьла

Хоза кийчъяьй В. И. Ленина памятник латт Шаьлара майда. Трибуна шинна оагIорахьа гуш да вай партен правительстван кулгалхой сурташ.

Итт сахьат доал. ДIайолалу дерригача дунен халкъий къахьегамхой машара, цхьоагIон цIейна — 1 Майна хеталь демонстраци.

Трибуна тIа ба КПСС Шалински райкома бюро членаш, района толашагIа бола болхлой, тIеман къахьегаман ветеранаш.

Демонстраци дIайолалуш эгара хьалха майдан тIа йоал байракхаш яхьарий, тIеман къахьегаман ветераний колоннаш. ТIаккха майдан тIа хьагучабовл вайнаьха дувхар дийха хоза кийчбенна гоербаьреш. ДIахоболх профтехучилищей, юкъерча школа дешархой, промышленни, транспортни, гIишлошьерча предприятей, совхозий къахьегамхой.

Хьалха йоагIа КПСС XXVI съезда дикача хьокхамашца накъьбахар духьа республике яьржа хиннача яхье, хIаьта укх шера цхьоалагIча квартала план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьа республике лелаьча яхье хьалхара моттигаш яьха коллективаш.

Трибуна хьалхашка гIолла тIехьабувла къахьегамхой бIаьстен цIейца даькъала бувцаш, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдаринз, хьинар кхо ца деш къахьега тIахьехаш кхайк трибуна тIара. Демонстраци чакхъяьлча юрта клубашка кинофильмашка, концерташка, хьехаш, спортивни яхьашка даьа лоацаш хилар шаьлахой.

* * *

Республика кхыча районий къахьегамхоша а чIоагIа деташ айденна деззир 1 Май.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехкетакхама секретара — 9-24-00; отделий: партий ма вахара — 9-24-04; промышленностей транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорски — 2-80-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-80-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05170, «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1783.